

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA**

Snieguolė Petrulevičienė

Edukologijos (pedagoginės psichologijos ir švietimo vadybos studijų programos) magistrantūros studentė

**LYGIŲ GALIMYBIŲ PRINCIPO RAIŠKA BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE, KAIP
MODERNIOJE ORGANIZACIJOJE
(*MENO MOKYKLAS LANKANČIŲ VAIKŲ ATVEJIS*)**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė

Prof. habil. dr. A. Juodaitytė

Šiauliai, 2010

Darbas originalus.....Snieguolė Petrulevičienė

Petrulevičienė S. LYGIŲ GALIMYBIŲ PRINCIPO RAIŠKA BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE, KAIP MODERNIOJE ORGANIZACIJOJE (MENO MOKYKLAS LANKANČIŲ VAIKŲ ATVEJIS). Edukologijos (pedagoginės psichologijos ir švietimo vadybos studijų programos) magistro baigiamasis darbas. Vadovė: prof. habil. dr. A. Juodaitytė. Šiaulių universitetas, edukologijos fakultetas, edukologijos katedra, 2010, p. 87.

SANTRAUKA

Globalizacija, informacijos sprogimas, šiuolaikinių technologijų vystymasis ir įsiveržimas į kasdieninį Lietuvos gyvenimą, nesveika mokinių konkurencija turi įtakos bendravimo ir bendradarbiavimo problemoms Lietuvos visuomenėje ir švietimo sistemoje atsirasti. Kiekviena organizacija turi savo kultūrą, savo atmosferą. Mokykloje susieina dvi didelės grupės žmonių: tai suaugusieji (mokytojai) ir vaikai (mokiniai). Abiems šioms grupėms svarbu išgyventi, turėti viltį, plėtoti turiningus tarpusavio santykius, kurti jiems palankią atmosferą, kurioje jie jaučiasi vertingi, naudingi, prasmingai veikia. Šilti mokytojo ir mokinių tarpusavio santykiai, pagrįsti abipuse meile, atvirumu, pagarba, išklausymu, įsijautimu, supratimu, yra mokymo ir mokymosi sėkmės pamatas.

Norint pasiekti vidinės ir išorinės darnos, būtina bendrauti pagarbiai ir lygiomis teisėmis. Svarbiausia, nuolat žadinti dvasinę vaiko prigimtį, jo gebėjimus suvokti save, sąžiningai apsispręsti ir visada jaustis atsakingam už savo pasirinkimus ir jų pasekmes.

Šiuo darbu siekiama išsiaiškinti mokiniams kylančias problemas bendrojo lavinimo mokykloje, derinant dvipusį mokslą ir popamokinę veiklą. Taikant lygių galimybių principą, siekiama sužinoti ir įvertinti mokyklos vadovų ir mokytojų požiūrį į besimokančius muzikos ir kitų menų vaikus, jų mokymąsi bei mokymosi sąlygas ir tų sąlygų gerinimą – optimizavimą, siekiant gėrio vaikui, kaip asmenybei, bei mokyklai, kaip ugdymo institucijai.

Tyrimui atlikti naudojama: teorinės –mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, matematinės statistikos metodai.

Anketinės apklausos būdu apklausta 10 Plungės miesto bendrojo lavinimo mokyklų vadovų, 50 Plungės miesto mokyklų mokytojų, 45 meno mokyklas lankantys mokiniai ir 41 meno mokyklas lankančių mokinių tėvelis.

Darbą sudaro įvadas, 2 dėstymo skyriai. Darbo vaizdinei išraiškai pateikti naudojamos lentelės (11 lentelių). Remiantis literatūros šaltinių bei atlikto tyrimo duomenų analize, pateiktos 8 išvados. Darbo pabaigoje pateikiamas literatūros šaltinių sąrašas ir 4 priedai (apklausos anketos).

Petrulevicienė S. THE EXPRESSION OF THE PRINCIPLE OF EQUAL OPPORTUNITIES IN A COMPREHENSIVE SCHOOL AS A MODERN ORGANISATION (A CASE OF STUDENTS ATTENDING ART SCHOOLS). Master's thesis in Education (study programme of pedagogical psychology and education management). Supervisor: prof. habil. dr. A. Juodaityte. Siauliai University, education faculty, department of education, 2010, p. 87.

SUMMARY

Globalisation, burst of information, development of modern technologies and their invasion into Lithuania's daily life and an unhealthy competition among students make an impact on the occurrence of communication and cooperation problems in Lithuanian society as well as in education system. Every organisation has its own culture and atmosphere. A school is a convergence of two big human groups, i. e. adults (teachers) and children (students). It is important to each group to survive, have hope, develop thoughtful mutual relationships and create the atmosphere that is favourable for them, and in which they feel valued, useful and act purposefully. A warm relationship between teachers and students relying on mutual love, openness, respect, hearing, empathy and understanding is the foundation of successful teaching and learning.

This paper aims at revealing the problems of students that arise in a comprehensive school while combining a two-sided education and after school activities. Applying the principle of equal opportunities, the paper endeavours to find out and evaluate the attitude of school administration and teachers towards the students who study music and other arts, their learning and learning conditions and the improvement of those conditions – optimisation striving for the wellbeing of a child as a person and for a school as an educational institution.

The study used: analysis of theoretical – scientific literature, questionnaires, methods of mathematical statistics. The questionnaire survey involved 10 head teachers of Plunge comprehensive schools, 50 teachers of Plunge city schools, 45 students attending art schools and 41 parents of students attending art schools.

The paper consists of an introduction and 2 main body chapters. To present the visual expression of the paper, charts are used (11 charts). 8 conclusions based on the analysis of the research data and literature sources are presented. The paper encloses a list of literature sources and 4 appendices (questionnaires).

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. DEMOKRATIŠKUMO PRINCIPO RAIŠKA MOKYKLOJE, KAIP ŠIUOLAIKINĖJE MODERNIOJE ORGANIZACIJOJE.....	9
1.1. Demokratijos raiška mokyklos kaitos procesuose.....	9
1.1.1. Demokratija, švietimas ir mokykla.....	9
1.1.2. Kaita ir mokyklos tobulinimas.....	10
1.1.3. Ugdymas ir vertybių neišvengiamumas.....	13
1.1.4. Ugdymo tikrovė – auklėjimo tikslingumo gairė.....	14
1.2. Vaiko individualybės saviraiška, kaip demokratinės mokyklos išskirtinumas.....	15
1.2.1. Vaiko galimybės ir mokykla.....	15
1.2.2. Individualybės saviraiška mokyklos gyvenime.....	21
1.2.3. Kultūrinis-meninis lavinimas ir asmenybės branda.....	22
2. MENO MOKYKLAS LANKANČIŲ MOKSLEIVIŲ MOKYMOSI SĄLYGŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE IR GALIMYBIŲ EMPIRINIS TYRIMAS. TYRIMO ORGANIZAVIMAS IR METODOLOGIJA.....	26
2.1. Bendrojo lavinimo mokyklos vadovų žinios apie meno mokyklas lankančių mokinių skaičių, mokymosi ypatybes, ir veiklą.....	27
2.2. Vadovų vadybinės patirties žinios ir įsitikinimai meno mokyklas lankančių mokinių atžvilgiu, įtakojantys mokinių situaciją mokykloje.....	29
2.3. Vadovų įsitikinimai dėl sėkmingo mokymosi sąlygų sudarymo, realizuojant lygias galimybes mokykloje.....	31

2.4. Meno mokyklas lankančių mokinių nuomonė apie meno ir mokymosi veiklos derinimo sąlygas ir trukdžius.....	33
2.4.1. Meninės veiklos svarba mokiniui.....	33
2.4.2. Pasiekimai mokykliniame mokymesi.....	34
2.4.3. Sąlygos ir trukdžiai sėkmingo mokymosi ir meninės veiklos dermei.....	36
2.4.4. Moksleivių lūkesčiai dėl mokymosi sąlygų gerinimo.....	39
2.4.5. Jei būčiau mokyklos direktoriumi!.....	41
2.5. Mokinių tėvų nuomonė apie meno mokyklas lankančių mokinių mokymosi sąlygas meninės ir mokymosi veiklos dermei.....	42
2.5.1. Domėjimosi menu ir mokymosi svarba.....	42
2.5.2. Menu besidominčių (muzikuojančių, šokančių, piešiančių) mokinių mokymosi sąlygos ir galimybės mokykloje.....	44
2.6. Bendrojo lavinimo mokyklos pedagogų nuomonė apie meno mokyklas lankančių mokinių asmenines kompetencijas, elgesį bei mokymąsi ir mokymosi sąlygas mokykloje.....	47
IŠVADOS.....	49
LITERATŪRA.....	50
PRIEDAI.....	52

ĮVADAS

XXI amžiuje, vis intensyvėjant pasaulio pažangai, spartėjant visuomenės materialėjimui, vakarietiškos masinės kultūros plitimui, demokratija tampa gyvenimo ir mąstymo būdu. Atgavus Lietuvos valstybingumą ir nepriklausomybę, Lietuvos švietimo sistemoje pastebimas reikšmingas mokyklos demokratizavimas. Tai ypač aktualu, nes šis istorinis tautos raidos posūkis reikalauja visuomenės mentaliteto kaitos: pamatinių demokratijos vertybių įsisąmoninimo, naujo politinio ir ekonominio raštingumo, dorinės kultūros raidos.

Demokratija nėra uždara ir baigta, todėl nuolat diskutuojama dėl jos esmės. Demokratija – ne pergalė, bet niekada nesibaigianti kova. Demokratija – ne visam laikui pasiektas rezultatas, bet uždavinys, kurį kiekvienai kartai reikia spręsti iš naujo. Demokratija – tai tam tikra mąstysena, tam tikra gyvenimo elgsena, kurią supranti tik tada, jei pats taip gyveni: šeimoje ir su kaimynais, su draugais ir pažįstamais, tautoje ir su kitų tautų žmonėmis, valstybėje ir pasaulyje. Demokratija niekada negali būti saugi, nes ji nėra sistema, kurią reikia įgyvendinti (Koch, 1997).

Tobula demokratija, kaip absoliutus valdžios pasidalijimas ir visiška teisių bei galimybių lygybė, yra nepasiekiamas idealas, tačiau gyvenime beveik nėra nieko vertesnio už pastangas ir bandymą jo siekti.

Demokratijos galima mokytis įvairiai. Vieni būdai yra lengvi ir greiti, kiti – ilgi ir varginantys, bet būtent jie yra veiksmingi. Lengviausia yra sukurti tokį modelį, kuris primena aplinkinį pasaulį. Žmogus negali demokratijos išmokyti kitaip, kaip tik nuolat gyvendamas demokratiškoje aplinkoje, pratindamasis daryti įtaką, dalyvaudamas priimant sprendimus ir dalydamasis atsakomybe už jų įgyvendinimą (Kjaergaard, 1996).

Mokykloje demokratija yra labai svarbi, nes ji suvienija mokytojus ir moksleivius. Demokratiškoje mokykloje – daug lengviau mokytis bei išreikšti save.

Mokyklos demokratizavimas ypač svarbus moksleiviams, nes jų bendravimo su žmonėmis stilius dar tik formuojasi. Svarbiausi asmenys, nuo kurių apsisprendimo priklauso šis procesas, yra mokytojai, o ypač mokyklos administracija. Pedagogai yra pagrindinė jėga, galinti stiprinti jaunų žmonių įtaką, todėl labai svarbu, kad jie būtų nuoširdūs, nebijotų mokinių kritikos ir, užuot perėję į gynybą, galėtų iš jos konstruktyviai pasimokyti. Pedagogai turi būti atviri ir nebijantys keisti savo nuomonės. Todėl šiandien labai svarbus šiuolaikinės, modernios mokyklos statusas, nebijantis kaitos, permainų tiek vidinių

– kolektyvo, tiek išorinių, kaip visos organizacijos, kuri turi būti sutelkta sistemingai dirbti pagal nuasmenintas kryptis ir sukurta konkretiems tikslams siekti.

Pagrindinė demokratiškai mąstančio asmens ypatybė – originalumas, o pagrindinė demokratiškos asmenybės ugdymo sąlyga – individo laisvė, ją įtakojantis smalsumas, iniciatyva, veiklumas, kūrybiškas ir kritinis mąstymas, atsakomybė už savo veiksmus.

Akivaizdu, jog ugdymas – vienas iš svarbiausių visuomenės raidos veiksnių, visų socialinių reformų pagrindas, kuris sudaro sąlygas vystytis dinamiškai atsinaujinančiai visuomenei, atvirai bei kritiškai visuomenės sąmonei. (Lietuvos Švietimo koncepcija, 1992).

Ugdymas yra svarbiausia žmonijos egzistencijos forma. Ugdymo mokslo istorijoje buvo įvairiausių ugdymo tikslų, kuriuos lėmė filosofinės pažiūros į žmogų. Tačiau galutinis ugdymo tikslas – tobula asmenybė, tai yra visapusiškai išugdyta asmenybė, turinti amžinas žmogiškąsias vertybes – teisingumą, darbštumą, savarankiškumą, dvasingumą, tautiškumą, išmintingumą, kūrybingumą, dorumą ir kitas. Toks žmogus vadinamas „integruota asmenybe“, o vidinė vertybių integracija užtikrina dvasinį klestėjimą.

Siekiant pagerinti ugdymo kokybę Lietuvos pagrindinėse mokyklose, Švietimo ir mokslo ministerija parengė Mokyklų tobulinimo programą, kurios vienu iš pagrindinių uždavinių buvo – gerinti mokymosi sąlygas pagrindinėse mokyklose, kurti šiuolaikinius reikalavimus atitinkančią mokymosi aplinką (Iš Mokyklų tobulinimo programos aprašymo, 2002 m. birželis). Dar 1984m., Šiaurės šalių mokyklų bendradarbiavimo grupė (NSS) inicijavo projektą „Mokykla visiems“, kuriame buvo teigiama, kad „Mokykla visiems yra tokia mokymo įstaiga, kurioje kitaip organizuojamas visas ugdymo ir mokymo procesas. Tradicinė mokykla dažnai sukeldavo sunkumų specialiųjų poreikių moksleiviams, o naujoji mokykla siekia užtikrinti visų moksleivių lygybę ir galimybę dalyvauti ugdymo procese pagal gebėjimus ir poreikius“ (Eklindh, 1998).

Lietuvos respublikos Švietimo įstatyme teigiama, kad švietimo įstaigos, kiti švietimo tiekėjai bei mokslo ir studijų sistemai priklausančios įstaigos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims, nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės ir kitų aspektų, mokyti pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kad vaikams, pagal kompetencijas būtų taikomos visos švietimo paslaugos, kad nebūtų diskriminavimo ir jo propagavimo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lyties orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Šiaurės šalių „Mokyklos visiems“ koncepcija meta iššūkį tradicinės mokyklos modeliui – jos veiklos ir ugdymo proceso organizavimui. Natūralu ir logiška, jog mokyklos privalo kelti bendrus tikslus dėl tam tikrų dalykų, kuriuos pripažįsta ir kurių trokšta visi mokiniai jų buvimo mokykloje periodu, tačiau lygiai taip pat svarbu, kad įvairių mokymo dalykų reikalavimai atitiktų individualias mokinio galimybes ir poreikius.

Visais laikais nuo daugumos kažkuo tai besiskiriantys asmenys ir grupės buvo ir tebėra visuomenės išskiriami. Kaip pavyksta mokiniams derinti mokymąsi bendrojo lavinimo mokykloje ir gilintis į muzikos-meno paslaptis muzikos-meno mokykloje? Kaip jie jaučiasi formaliojo ir neformaliojo švietimo labirintuose? Šie klausimai sukėlė didžiulį susidomėjimą ir rūpestį.

Todėl šiuo darbu siekiama išsiaiškinti mokiniams kylančias mokymosi problemas bendrojo lavinimo mokykloje, derinant dvipusį mokslą ir popamokinę veiklą. Siekiama sužinoti ir įvertinti mokyklos vadovų ir mokytojų požiūrį į besimokančius muzikos ir kitų menų vaikus, jų mokymąsi bei mokymosi sąlygas ir tų sąlygų gerinimą- optimizavimą, siekiant gėrio vaikui, kaip asmenybei, bei mokyklai, kaip ugdymo institucijai.

Tyrimo objektas – mokinių, lankančių muzikos-meno mokyklas, mokymosi sąlygos bendrojo lavinimo mokykloje.

Tikslas – ištirti lygių galimybių raišką bendrojo lavinimo mokykloje, muzikos-meno mokyklas lankančių mokinių atveju.

Tyrimo uždaviniai:

1. Ištirti ir nustatyti mokinių, lankančių muzikos-meno mokyklas, lygių galimybių raiškos ypatumus bendrojo lavinimo mokykloje.
2. Išanalizuoti suaugusių socialinių grupių (mokyklos vadovų, mokytojų, tėvų) požiūrį į menu besidominčius moksleivius.
3. Įvertinti ir apibūdinti tyrimo metu gautus duomenis.

Hipotezė. Muzikuojuojantys, menu besidomintys moksleiviai privalo derinti meną ir mokslą, todėl mokykloje jie patenka į sudėtingą situaciją, kurią sąlygoja tėvų ir pedagogų požiūris į meną bei juo besidominčius moksleivius. **Tinkamas moksleivių mokymosi sąlygų optimizavimas, atsižvelgiant į lygių galimybių principo raišką mokykloje, gali normalizuoti situaciją ir sudaryti palankias sąlygas siekti gerų rezultatų ne tik meno srityje, bet ir moksle.**

Metodai: teorinės literatūros analizė, anketinė apklausa (raštu), gautų duomenų susumavimas ir apibendrinimas.

1. DEMOKRATIŠKUMO PRINCIPO RAIŠKA MOKYKLOJE, KAIP ŠIUOLAIKINĖJE MODERNIOJE ORGANIZACIJOJE

1.1. Demokratijos raiška mokyklos kaitos procesuose.

1.1.1. Demokratija, švietimas ir mokykla.

Humanizmas, demokratija ir pilietiškumas šiandien jau yra beveik visame pasaulyje pripažinti idealai, kuriais remiantis kuriama ir laikosi stipri bei laisva valstybė. Siekiant šių idealų, lemiamas vaidmuo tenka mokyklai. Juk švietimas, žmonių išsilavinimo lygis yra tas veiksnys, kuriuo matuojamas tautos kultūringumas, jos savarankiškumas ir gebėjimas tvarkytis savo reikalus.

Dar 1988 metais paskelbtoje „Tautinės mokyklos koncepcijoje“ akcentuojamas mokyklos demokratizavimas, pagarba ugdytinio asmenybei ir nacionalinės kultūros pažinimo svarba. Šiomis svarbiausiomis vertybėmis ir grindžiama dabar vykstanti švietimo reforma.

Žmonija apskritai ir atskiros šalies visuomenė gali egzistuoti tik ugdymo, t.y. subrendusių kartų įvairiapusio savo gyvenimo patyrimo perdavimo jaunosioms kartoms dėka. Todėl ugdymas yra ne tik asmens, t.y. atskiro ugdytojo, mokytojo ar dėstytojo ar tik vienu pedagogų, bet ir visos visuomenės, ir suprantama, pirmoje eilėje, jos vadovų reikalas ir rūpestis. Būtent ugdyme išreiškiamas kolektyvinis visuomenės, tautos siekimas išlaikyti savo gyvenimo būdą, tradicijas, papročius, kultūrą, visą savo genties, tautos ir krašto savitumą. Visa tai turi pajėgti suprasti ir sudaryti tinkamas sąlygas ugdymui tie, nuo kurių priklauso valstybiniai sprendimai ir jų vykdymas(Maceina, 1939).

Švietimo darbuotojai, vyriausybės vadovai ir kiti pripažįsta, kad labai svarbu sukurti pilietiškumo ugdymo programą ir pertvarkyti Lietuvos mokyklas taip, kad moksleiviai geriau būtų pasiruošę veiksmingiausiai panaudoti demokratijos ir laisvės potencialą.

Demokratija nėra duotybė. Ji įgyjama kasdieniu triūsu. Demokratija – tai bendradarbiavimas, dalyvavimas, sugebėjimas siekti kompromiso ir būti lojaliems priimtų sprendimų atžvilgiu.

Demokratija, įtvirtinta Respublikos įstatymais, sunkiai skinasi kelią kasdieniniame visuomenės gyvenime, taip pat ir mokyklose. Mokyklų valdymo metodai ir pedagoginis procesas turi pasikeisti taip, kad moksleiviai iš mokytojų pavyzdžio ir kasdienėse situacijose formuotąsi demokratines

nuostatas, mokytojai tolerancijos kitų ir kitokių žmonių atžvilgiu, įprastų išklaudyti ir suprasti kitus, mokytojai konstruktyviai kritikuoti ir bendradarbiauti. Tokią atmosferą ir pedagoginę kultūrą į mokyklas turi atnešti mokytojai, mokyklų vadovai. Tačiau to reikia mokyti visiems.

1.1.2. Kaita ir mokyklos tobulinimas

Anglų kalbos žodis *school* yra kilęs iš graikiško *skhole*, kurio pirminė reikšmė buvo „laisvalaikis“. Vėliau palaipsniui (per lotynų kalbos žodį *skol*) įgijo „mokymuisi ir intelektualioms diskusijoms skirto laisvalaikio“ reikšmę, kuri išliko daugelyje šiandieninių vedinių: erdvė, kur susiburiama mokytis (*school building*), mokymas (*schooling*), bendra įgyta patirtis (*school of hard knocks*), mąstymo mokykla (*school of thought*).

Tokią daugiareikšmiškumą galima paaiškinti. Mokykla nėra vien tik pastatas. Mokykla – vieta ir galimybės švietimui vykdyti, pradedant mokyklėle, baigiant bendruomenių koledžais ir universitetais. (Senge, 2008)

Remiantis Bartha (1990) mintimis, „mokykla – vienintelė mūsų visuomenės institucija, konkrečiai įpareigota sistemingai teikti jaunimui žinias apie viską, kas svarbu žmogui: pasaulį, kaip fizinę ir biologinę sistemą, vertybių ir tikėjimų sistemas, komunikacijų tinklus, pasaulio socialines, politines ir ekonomines sistemas, o taip pat žinių apie žmogų, kaip rūšį.“ Dauguma žmonių žinių sklaidą ir sudominimą laiko pagrindine mokyklos užduotimi.

Nors mokinių galimybės gauti žinių labai skiriasi, Bartha (1990) primena, kad „mokymo procesai mokyklose neturi apsiriboti konspektų pateikimu(...)[pedagogai] privalo užtikrinti, kad niekas – jokios nuostatos, jokie įsitikinimai ir jokie veiklos metodai – netrukdytų mokiniams gauti reikiamų žinių“. Pedagogika yra menas ir mokslas – tai vaikų globa, palaikymas ir padrąšinimas mokytis įvairiais jų raidos etapais. Mokymo epistemologija turėtų apimti ugdymą, kuris pranoksta mechaninį mokymą. Tai apibendrinantys mokymo principai, atskirų mokomųjų dalykų dėstymo specifika, taip pat domėjimasis individo savybėmis ir galimybėmis, supratimas, ką reiškia tuo pat metu „leisti pasireikšti“ ir „diegti vertybes“. Mokytojas, nekuriantis mąstymą ir susidomėjimą žadinančios aplinkos, be kurios mokymasis neįmanomas, yra nekompetentingas konkretus dalyko dėstytojas (Bartha, 1990), Hopkins, 1998).

Kas yra atsakingas už aukšto lygio mokyklų, tenkinančių visų mokinių poreikius, kūrimą? Atsakomybė tenka ne tik direktoriui, bet ir mokytojams, kurie turi veikti kaip moraliniai globėjai. Daugelis tvirtina, kad mokykla yra esminiam atsinaujinimui būtinų pokyčių centras, tačiau

atsinaujinimas įmanomas tik tada, kai mokytojams rūpės inicijuoti ir palaikyti pokyčius visoje mokykloje. Mokytojai turėtų būti kritiškai nusiteikę mokyklos pokyčių globėjai. Pedagogų globėjų veikla būtina tam, kad būtų galima iškelti aktualius klausimus, t.y. pripažinti aukštų standartų svarbą, nes jie užtikrina mokiniams geresnes galimybes siekti sėkmės moksle, bei kartu ir reikalauti, kad šie standartai atitiktų mokyklos misiją, viziją ir galimybes.

Atsakomybė už *vertybių diegimą ir lygias galimybes gauti žinių*, iš esmės tenka mokyklai, o puoselėjamosios pedagogikos sklaida ir globa turi rūpintis mokytojai, demonstruodami asmeninį meistriškumą.

Mokytojai turi išskirtinę teisę ir didžiulę atsakomybę padėti visiems moksleiviams tapti vidiniais ir išoriniais besimokančiais, kurie gebėtų užmegzti ryšius su kaskart platesniais visuomenės sluoksniais. Mokytojai negali to padaryti vieni. Jie turi ieškoti sąjungininkų. Dinamiški ir sudėtingi mikropasaulio, kurio tikslas – keisti konkretaus moksleivio gyvenimą, ir makropasaulio, kuriame evoliucionuoja mokymosi visuomenės santykiai – tai tikroji mokyklos veiklos arena. Aktyvus reiškimasis šioje kaitoje lydimas teigiamų ir neigiamų ugdytinio išgyvenimų, turtinančių ar skurdinančių jo asmenybės brandą. Ugdytas bei jo organizavimas reikalingas ugdytinio individualybės saviraiškai, kad ji brandintų asmenybės protą, kūrybines jėgas ir dorintų kultūrą – didžiausias žmogaus vertybes.

Mokinį supa buitinė, socialinė ir kultūrinė aplinka. Iš šios aplinkos jis negali ištrūkti nei šeimoje, kieme ar gatvėje, nei mokykloje, nei kitose įstaigose, tačiau šiose aplinkose dominuoja skirtingos vertybių sistemos, skirtingai veikiančios asmenybės tapsmą. Pedagogus labiausiai domina mokyklos gyvenimas (Jovaiša, 2001).

Mokyklos gyvenimo problemos atkreipė tyrinėtojų dėmesį tikrai XIX a. pabaigoje, kai buvo steigiamos „naujosios mokyklos.“ Dabarties metu mokyklos gyvenimas irgi turi būti atviras aplinkos įtakoms, nes visuomenės būties pertvarkoje glūdi idealios kultūros lygis, galinčios formuoti kur kas dvasingesnę asmenybę.

Po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje taip pat labiau susidomėta mokyklų kaita, ypač mokyklos tobulinimo ir jos sąveikos su demokratėjančios visuomenės stiprinimo galimybėmis, mokyklos vadybos tobulinimu, aktyvių metodų taikymu ir kt. Pirmiausia siekta sužinoti, kaip pasaulyje vyksta mokyklų kaita, kaip intensyvinami pačių mokytojų pokyčiai, kiek į kaitos procesą įtraukiami mokiniai bei jų tėvai ir pan. Panagrinėjus įvairius straipsnius šia tema, gerai nuteikia tai, kad juose neretai skatinama susimąstyti apie ugdymo tikslus ir uždavinius, raginama susidaryti geros mokyklos viziją ir siekti ją įgyvendinti(Aramavičiūtė, 2005).

D.Hopkinso ir kt. autorių knygoje „Kaita ir mokyklos tobulinimas“ svarstoma, kaip išorinę kaitą sujungti su vidiniu tobulinimu, nagrinėjant svarbius švietimo kaitos klausimus. Paprastai posakis „mokyklos tobulinimas“ vartojamas dviem prasmėmis. *Pirma* yra visiems suprantama, ji siejama su bendromis pastangomis padaryti mokyklas geresnes mokiniams mokytis. *Antra* – mokyklos tobulinimas yra ypatingas požiūris į švietimo kaitą, kai mokiniai pasiekia geresnių rezultatų ir stiprėja mokyklos gebėjimas valdyti kaitą. Tad tobulinti mokyklą reiškia, sutelkus dėmesį į mokymo ir mokymosi procesą bei jį palaikančias sąlygas, pasiekti geresnių mokinių rezultatų.

Šiandien daugelis galėtų pasakyti, kaip tobulinti mokyklą. Tai populiariausia tema kalbant apie mokyklų kaitą. Keliamos įvairiausios mintys, kas skatina tobulėti ir kaip to siekti. Mokyklos tobulinimas yra ar bent jau turėtų būti jos pačios rūpestis. Kiekvienos mokyklos tobulinimas yra unikalus, nes unikali kiekvienos mokyklos padėtis. Galiausiai – mokyklos tobulinimas prasideda jos viduje, šio proceso negalima primesti iš šalies. Mokykla yra išorinės aplinkos dalis, bet vystosi savo pasirinkta kryptimi. Svarbiausias dalykas, nuo kurio priklauso sėkmė, yra kaitos proceso supratimas. Kaita yra asmenišką patyrimas. Būtina pripažinti individo poreikius ir jų paisyti. Kiekvienos mokyklos požiūris į kaitą kitoks. Naujoves reikia pritaikyti prie mokyklos situacijos. Kaitos procese pasitaiko ir santykinio aktyvumo, ir sąstingio periodų. Tobulėjimas yra evoliucinis procesas, todėl svarbu procesą pradėti ir nuolat jį derinti pagal planą: pakeisti mokyklos kultūrą, užtikrinti ne vienos kultūros naujovės įdiegimą, o visos mokyklos tobulėjimą.

Visiems žinoma, kad tobulinimas yra sudėtingas procesas ir kad jį įgyvendinant atsiranda daug kliūčių. Stengdamiesi suprasti tobulėjimą ir efektyvumą lemiančius veiksniai, patiriame sunkumų. Jie yra daugelio įvairiuose projektuose dalyvaujančių praktikų ir tyrėjų nusivylimo priežastis. Neįmanoma pateikti recepto kiekvienai situacijai. Svarbu žinoti, kad kelyje pasitiko duobių, ir, numatant bei įveikiant problemas, siekti kūrybiškų, tinkamų sprendimų.

Didelė darbo jėgos kaita kelia nemažų sunkumų – neleidžia garantuoti tęstinumo, atsakingai ir nuosekliai siekti tikslų bei mokyklos vizijos. Be to, trukdo išlaikyti tobulinimo proceso tempą. Direktorius vaidmuo kaitos procese labai didelis. Atėjęs naujas vadovas gali padaryti esminį poveikį tobulinant mokyklą, ypač jei jis turi kitokių planų negu pati mokykla. Retai kada tai išeina į naudą, dažniausiai sukelia sunkumų.

Kalbant apie įvairias skirtingų mokyklų tobulinimo sąlygas ir strategijas, bendrų žinių apie tobulinimą nepakanka. Kad kaita vyktų, gali tekti pakeisti jos strategiją, vadovavimo stilių, bendravimo būdą. Iš tiesų nėra dviejų vienodų mokyklų, todėl negali būti vienintelio geriausio būdo mokykloms patobulinti (Louise Stoll, Dean Fink, 1998).

1.1.3. Ugdymas ir vertybių neišvengiamumas

Vienas iš pagrindinių auklėjimo teorijos tikslų yra atskleisti, kokių veiksmų dėka individas socializacijos procese perima vienokias ar kitokias vertybes bei jų sistemas.

Jau Aristotelis kalbėjo apie individo įsisavintas vertybes, jas vadino dorybėmis; šį terminą vartojo ir Šalkauskis. Šiuolaikinė psichologija ir sociologija asmenybės lygmeniu funkcionuojančias vertybes apibendrina vertybinių orientacijų sąvoka; ją konkretinant, kalbama apie individo dvasinius poreikius, nuostatas, interesus, siekius, norus, ketinimus ir pan.

Šiuo metu vykstančiuose debatuose ugdymo vertybių problema yra viena svarbiausių, ir pastebimas labai aiškus susirūpinimas dėl jų kilmės, pagrįstumo ir įgyvendinimo.

Daugelyje užsienio šalių autorių knygose yra nagrinėjama ir aptariama ši tema, rengiami įvairūs debatai ugdymo vertybių klausimais, kuriamos organizacijos, kurios padeda mokykloms kovoti už tai, kad mokykla turi „rūpintis ne tik priemonėmis, bet ir rezultatais ir kad tikrosios ugdymo vertybės būtų identifikuojamos ir ginamos nuo puolimo ir erozijos“ (McLaughlin,1997, 115p.).

Pirmiausia svarbu pripažinti, kad vertybės ugdyme yra neišvengiamos. Ugdymas ir mokymo veikla yra neįmanoma be vertybių. Mokyklos ir mokytojai egzistuoja dėl tam tikrų tikslų, ir visi supranta vertę to, ko yra siekiama.

Ugdymo vertybes dėl jų sudėtingumo labai sunku suvokti. Kai kuriems žmonėms tam tikros vertybės gali būti „gilios“ ar savaime suprantamai esminės, nes yra pagrįstos fundamentaliais įsitikinimais apie žmogaus prigimtį ir tikslą. Kitos vertybės gali būti daugiau ar mažiau „paviršutiniškos“, nes grindžiamos paprasčiausiai teikiant pirmenybę vienai ar kitai. Norint iki galo jas suprasti, reikia praktiškai interpretuoti ir pritaikyti. Ne visos vertybės yra suderinamos ar yra harmoningai įgyvendinamos. Jos prieštarauja viena kitai, ir dėl to reikalauja sprendimų, kurioms suteikti prioritetus ir kurias akcentuoti. Konfliktas tarp laisvės ir lygybės čia gali būti geriausiai žinomas bendrasis pavyzdys.

„Užduotis, su kuria susiduria mokyklos, siekdamos savo vertybių darnos, yra sudėtinga. Ją apsunkina tai, kad šiais klausimais nevyksta rimti ir informatyvūs nacionaliniai debatai. Tokie debatai turėtų siekti praktiško konsensuso tokiais klausimais kaip visaapimanti švietimo vizija visiems mūsų

visuomenės vaikams, pagrindinės ir neginčijamos vertybės, kurios turėtų apibrėžti edukacinį procesą ir požiūrį, kurio mokyklos turėtų laikytis pliuralizmo ir įvairovės srityse. Tai turėtų viršyti teorines ribas ir pereiti prie detalios strategijos ir švietimo politikos klausimų. Visame kame demokratinio pilietiškumo samprata ir edukaciniai jos reikalavimai (Hargreaves, 1994, p. 18-22, 31-40; McLaughlin, 1992b; White, 1994) turėtų būti savaime suprantamas atskaitos taškas“ (McLaughlin, 1997).

1.1.4. Ugdymo tikrovė – auklėjimo tikslingumo gairė

Norint ugdymo tikrovės esmę suvokti kaip visybę, pravartu išsamiau pasvarstyti kai kurių Lietuvos edukologų mintis. Iš jų visų pirma verta išskirti J. Laužiką; jis vienas pirmųjų Lietuvoje ne tik iškėlė ir apibrėžė integralinį švietimo principą, bet ir atskleidė veiksnius, lemiančius švietimo integraciją, ir apibūdino jų sąveikos galimybes. Susipažinęs su pasaulinės pedagogikos patirtimi, šio principo esmės jis ieškojo gyvenimo tikrovėje ir visybėje. Švietimo vyksmą, pasak J. Laužiko nulemia mokėjimas įžvelgti gyvenimo keliamus reikalavimus ir rasti tinkamiausius būdus ir priemones jiems spręsti. Savo veikale „Švietimo integracijos pagrindai“ (1993) jis nurodo, kad švietimo gyvenimiškumas ir integralumas kreipia individą ne vien pažinti gyvenimo reikalavimus, bet ir atsakyti už juos, t.y. laisvai ir spontaniškai veikti pagal jo individualias galias.

Iš čia matyti, jog ugdymo kryptis, turinys ir principai išvesti iš gyvenamojo laikotarpio tikrovės. Tačiau jos apraiškos yra įvairios: kultūrinės, socialinės, ekonominės, psichologinės, biologinės ir pan. Tad ir ugdymas orientuotas tiek į ugdytinio individualų gyvenimą, tiek ir derintinas su socialinio ir ekonominio gyvenimo reikalavimais, taip pat kreiptinas kultūros lobių bei vertybių link. Konkretūs ugdymo tikslai kildintini iš realių gyvenimiškos tikrovės apraiškų.

Jovaiša, žvelgdamas į gyvenimą kaip į visuotinę ugdymo tikrovę teigia, kad ugdymas – tai „visa, kas išveda žmogų iš būties į aukštesnę dvasinės brandos pakopą“ (Jovaiša, 1993, p. 8). Ugdymo tikrovėje jis skiria socialinius, kultūrinius, dvasinius, psichologinius, fiziologinius gyvenimo įvykius. Tačiau skirtingai nei Laužikas, ypač pabrėžia dvasinių įvykių vaidmenį: dvasinių santykių, dvasinės atmosferos, dvasinių nusiteikimų, dvasinių išgyvenimų bei vertinimų, padedančių individui pakilti į aukštesnę – dvasinių vertybių – pasaulį. Į kiekvieną pedagoginį susitikimą čia žvelgiama kaip į transcendentinį aktą, leidžiantį pereiti iš realios į idealią tikrovės sritį. O šio perėjimo sėkmė siejama su ugdytojų ir ugdytinių pozityviu dvasiniu

nusiteikimu, kurį sužadina susitikimo įvykių lūkestis. Tada susiklosto ir atitinkami tarpusavio santykiai, savaip veikiantys ugdomuosius įvykius, neatskiriamus nuo išgyvenimų. Jovaiša, išskirdamas dvasinius tikrovės komponentus, labiau iškelia ir auklėjimo reikšmę ir jį kreipia dvasinių vertybių link.

Bitinas, aptardamas ugdymo realybę iš ugdymo filosofijos pozicijų, prie svarbiausių priskiria procesinį ugdymo lygmenį, lemiamą bei reguliuojamą vidinių ir išorinių veiksnių. Apibrėždamas ugdymo procesą kaip savireguliuojančią sistemą, drauge pažymi ir išorinių veiksnių didelę įtaką, nes mano, kad vienu veiksnių iš viso negalima eliminuoti, o kitų poveikio korekcija pareikalauja papildomo pedagoginio darbo (Aramavičiūtė, 2005).

1.2. Vaiko individualybės saviraiška, kaip demokratinės mokyklos išskirtinumas

1.2.1. Vaiko galimybės ir mokykla

„XX amžius savo intensyvios raidos tempais sąlygoja nuolatinę sistemos „žmogus ir visuomenė“ peržiūrą, pateikia naujas pedagoginio mąstymo paradigmas bei sudaro galimybę peržiūrėti sudėtingus sistemos „vaikas – suaugusysis – ugdymas“ ryšius. Tai suponuoja daugiasluoksnį ir integracinį vaiko ir vaikystės raiškos bei ugdymo, kaip socialinio-kultūrinio bei psichinio reiškimo, suvokimo pobūdį. Šio suvokimo esmė - nuolatinė vaiko sociokultūrinė raida visuomenės kaitos sąlygomis“ (Juodaitytė, p. 74, 2003).

Sveikas vaikas į šį pasaulį ateina visiškai bejėgis, dar nesusiformavęs kaip asmenybė. Tai reiškia, kad gimdamas vaikas turi daug galimybių vystytis. Žmonės neturi vienodų galimybių. Visą laiką galime kažką nauja išmokyti, sugalvoti, todėl ir mūsų veiksmai kinta. Ir, kaip sako Inger Christensen eilėraštyje „Tai“, svarbu yra ne vien tai, kas esame, bet ir tai, kuo galėjome būti, galime būti, dar negalime būti, bet tai, kuo galime ir vieną dieną būsimė. Jei vystymosi galimybės yra įvairiapusiškos ir kokybiškos, nėra ribų tam, ką žmogus gali išmokyti. Pažinti pasaulį vaikas pradeda nuo pat gimimo, gal ir dar anksčiau. Šis vystymosi procesas vyksta būnant kartu su kitais žmonėmis, veikiant aplinkiniame pasaulyje. Žmogus pats savo rankomis, savo protu bando, ką jis gali, o aplinkinis pasaulis sprendžia, ką jis sugeba.

„Remiantis naujuoju visuomenės mąstymu ir socialiniu-filosofiniu požiūriu į vaikystę, kaip savaiminę vertybę, į vaiką, kaip visavertį socialinį-kultūrinį individą, galima projektuoti lanksčius vaikų ugdymo modelius, kurie būtų orientuoti į vaiko raidos situaciją bei jos sąlygotus vaikų socializavimo(si) ir individualizavimo(si) procesus“ (Juodaitytė, p. 83, 2003)

Jungtinių tautų Vaiko teisių deklaracijos, paskelbtos Generalinės Asamblėjos 1959 m. lapkričio 20 d., 1/86 (XIV) rezoliucijoje, 7 principas teigia, kad „vaikas turi teisę gauti išsimokslinimą, kuris bent jau pradiniuose etapuose turi būti nemokamas ir privalomas. Jis turi gauti tokį išsimokslinimą, kuris ugdytų jo bendrą kultūrinį išprusimą ir kurio dėka jis galėtų vienodų galimybių pagrindu ugdyti savo sugebėjimus, pažiūras, dorovinės bei socialinės atsakomybės jausmą ir tapti naudingą visuomenės nariu“.

Mūsų visuomenėje didelę ir svarbią laiko dalį vaikai praleidžia mokykloje, todėl labai svarbu, kokias jie ten turi galimybes. Darbas įtampos lauke tarp laisvės ir atsakomybės turi būti reikšminga užduotis mokyklai. Mokyklos užduotis stengtis, kad vaikai išsiugdytų naują sąmonę. Mokykla turi ugdyti „naujus žmones“ arba, kitaip sakant, mokykla turi akcentuoti pažinimo proceso kryptingumą ir kritiškumą. Mokykla turi suformuoti vaiko ryšį su ateitimi. Jis turi suvokti, kad „Čia yra kažkas, ko ten nėra, o ir ten yra kažkas, ko čia nėra“. Vaikai eina į mokyklą, kad išmokytų kai kurių iš daugybės dalykų, prireiksiančių gyvenime. Mokyklai patikėta moralinė ir etinė atsakomybė, nes ji taip pat dalyvauja formuojant žmogų.

Mokyklos įtaka vaikų ugdymui prasideda dar jiems esant paruošiamojoje darželio klasėje, kai jiems yra tik po penkerius metus. Mes turime atvesti vaikus ten, kur jie yra, jei norime, kad jie patys dalyvautų savęs ugdymo procese. Turime suprasti tai, ką supranta vaikai ir suprasti juos ten, kur jie yra. Šiuo atveju ne mokytojas yra dėmesio centre, o vaikai. Vaikas neturi suprasti to, ką mes suprantame. Mes nusižeminę turime klausyti vaiko nuomonės, žinių, paimti jį už rankos. Mokytojas turi būti draugas, kuriuo būtų galima pasitikėti, pasikeisti nuomonėmis, kuris pasiukos, pažiūrės rimtai, kuris turi savo nuomonę, nuostatas ir žinias (Johansen ir kt., 1999).

Mokykla neprasideda nuo nieko. Kiekvienas vaikas turi priešistorę, jis susijęs su daugybe sąlygų, kurios yra ir skirtingos, ir bendros. Mokyklos užduotis yra būtent ne suvienodinti vaikus, o stiprinti jų individualybes ir ugdyti jų nepriklausomybę, kad paskui jie galėtų skirtingais būdais prisidėti prie bendros atsakomybės ir bendros užduoties.

Vaikų lygybės samprata šiuolaikinėje pedagogikoje yra radikali ir šokiruojanti tradicinės ugdymo teorijos ir praktikos atžvilgiu. Jos deklaravimas sukelia prieštaravimų tarp tradicistiškai ir konservatyviai mąstančių mokslininkų ir pedagogų, suvokiančių vaikų ugdymą tik homogeninėje grupėje. (Raifa,

1987; Rebe-Kleberg, 1991). Vaikams nesuteikiama galimybių reikštis mokymo procesuose kaip individams, o vaikų individualybė bei individualumas (išskirtinumas) ir unikalumas yra aukojami dėl dirbtinai sukurto bendrumo (Juodaitytė, 2003).

Vaikų lygybės samprata yra atskleidžiama per vaikystės periodo unikalumo ir specifiškumo suvokimą, kuris pasireiškia per bendrąją žmonių mokymo(si) kultūrą (Stokes, 1991, p. 51). Deklaruojant visuotinę skirtingų vaikų lygybę, ugdymo metu yra „bombarduojamas tradicinis pedagogų mąstymas“ (Shepardt, Smith, 1986, p. 79), jie skatinami nebūti abejingi skirtingų vaikų individualiai raiškai ir atsisakyti tradicijos, kai vienos vaikui būdingos savybės yra neargumentuotai nuvertinamos, o kitos – pervertinamos (Sokolova, Juzafovič, (1981), Juodaitytė, 2003).

Sąvoka „lygybė“ neapibrėžia visos vaiko individualybės raiškos įvairovės ugdymo procese, o tik atskleidžia tam tikrą požiūrį į vaikus, kaip skirtingus ir unikalius, įpareigoja pedagogus vertinti juos esant tam tikroms ugdymo situacijoms kaip tapačius, panašius, o esant kitoms situacijoms – kaip skirtingus ir individualius dėl socialinės-edukacinės patirties. Remiantis lygybės principu, Fletscher (1989), Frede (1995,1996) teigimu, nėra tinkamai interpretuojamos vaikų ugdymo situacijos, kai pasireiškia vaikų individualybė, tačiau atkreipiamas dėmesys į klausimus, ar vaikų individualybė tapo ugdymo vertybe, ar ji kvestionuojama kaip ugdymo pasiekimas, ar tik kaip sąlyga, trukdanti pedagogams formuoti bendrumą tarp vaikų, kaip besimokančiųjų, ar pedagogai orientuojasi į vaikų mokymąsi heterogeninėje ar homogeninėje grupėje ir kuriai iš jų skiria prioritetus? (Frede, 1996, p. 78, Juodaitytė, 2003).

Amžinas ugdymo tikslas – „padėti žmogui, aprūpinti jo saviraišką realinėmis ir idealinėmis vertybėmis, kad plėtotų prigimties visumą, kad gebėtų išmintingai, kūrybingai ir dorai veikti“ (Jovaiša, 1993b, p. 171)

„Galutinis ugdymo tikslas – tobula asmenybė“ (ten pat, p. 170)

Taigi kokios ugdymo filosofijos krypties besilaikytų ugdytojas, pirmiausia jo dėmesys kreiptinas į individualybės prigimtinių galių plėtrą.

Jokie intelekto testai negali atskleisti tikrosios žmonių prigimtinių galių nelygybės ir įvairovės gabumų prasme. Visi žmonės pripažįstami vienodai vertingi ir jokių būdu negalima kalbėti apie žmonių prigimtinių lygybę apskritai. Visiškai teisus yra amerikiečių psichologas Brandwein (Wagner, 1992, p. 40) sakydamas: „Nėra didesnės nelygybės už lygybę nelygiams“. Juk gabiam vaikui reikalingas jo gabumų penas – atitinkamas intelekto darbas, kad atsiskleistų potencialiosios vaiko galimybes, kad būtų pasiekt savirealizacija.

Savirealizacija savo ruožtu yra neatskiriama susijusi su visuomene. Joks žmogus negali savęs realizuoti pats vienas. „Savirealizacijos sąlyga yra tai, kad žmogus, bendraudamas ir bendradarbiaudamas su kitais žmonėmis, padaro jų tikslus savais. Tik prisidėdamas prie kitų laimės, jis pasiekia (jam įmanomu mastu) savo paties tobulumą“ (Anzenbacher, 1992, p. 276).

Pripažįstant demokratijos vertybėmis mažumos teises ir prigimtine visų žmonių moralinę lygybę (gabioji mažuma yra tiek pat vertinga, kiek ir dauguma), siekdami amžinojo ir galutinio ugdymo tikslų, turime sudaryti sąlygas gabiajam save realizuoti kaip asmenį, aprūpindami atitinkamomis „realinėmis ir idealinėmis vertybėmis“, nepaisant jų kokybės ar kiekybės skirtumo, lyginant su daugumos žmonių savirealizacijai gabumų prasme reikalingomis vertybėmis, t.y. sukurti sąlygas, kurios skatintų saviugdą ir savirealizaciją (Narkevičienė, 2007).

Visuomenė negali egzistuoti, vystytis, tobulėti be dvasinės visuomenės būties – kultūros. Dar 1933 m. Šalkauskis knygoje „Lietuvių tauta ir jos ugdymas“ rašė, kad „intelektualinio elito ugdymas mokyklose pakels lietuvių nacijos lygį (Šalkauskis, 1991). Jo manymu, visapusiškai išugdytas jaunimo elitas gebės sukurti demokratinę respubliką – tobuliausią valstybinės santvarkos dalį. Gabūs vaikai suaugę tampa atskirų sričių – mokslinės, kultūrinės, ekonominės, politinės – profesionalais, galinčiais daryti ženklų įtaką tų sričių plėtrai.

Svarbus principas, keliantis nemažą diskusijų ir turintis tam tikrą emocinį atspalvį – *lygių galimybių principas*, kuriuo siekiama įtvirtinti visų vaikų galimybes tobulinti savo gebėjimus bei dalyvauti užimtumo bei laisvalaikio programose, remiamose valstybės, bei turintiems socialinių, elgesio ir kt. sutrikimų vaikams, pasinaudoti valstybės bei socialinio draudimo lengvatomis.

1989 metais Generalinė Asamblėja priėmė Vaiko teisių konvenciją, kurios 28 straipsnis skelbia lygių galimybių principą – kiekvienas vaikas, nepriklausomai nuo jo kilmės, jo religinių įsitikinimų, socialinės padėties turi gauti aukštesnį išsilavinimą, o 29 straipsnis skelbia, kad valstybės susitaria, jog „vaiko lavinimo tikslai turi būti: a) kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius gebėjimus, b)...“ (Konvencija dėl vaiko teisių, 1994, p. 4).

Taigi *lygių galimybių principas reikalauja, kad kiekvienam vaikui, kokiai socialinei grupei jis priklausytų, kokioje institucijoje besimokytų, būtų sudarytos sąlygos jo gebėjimams maksimaliai at(si)skleisti.*

Mokyklose organizuojamas *papildomas ugdymas*, kuris yra sudėtinė švietimo sistemos dalis, skirta įvairaus amžiaus žmonėms prigimtinių galių ir įvairių gebėjimų bei polinkių atskleidimui įvairiose ugdymo institucijose ir jų centruose, saviraiškos poreikių ir kūrybiškumo plėtojimui, kultūrinių vertybių puoselėjimui bei turiningo laisvalaikio praleidimui, socializacijai ir nusikalstamumo prevencijai.

Tačiau tai, ar vaikas mokykloje gaus jo poreikius atitinkantį papildomą ugdymą, priklauso tik nuo konkrečios mokyklos steigėjų, tarybos, vadovų ir atskirų mokytojų požiūrio į šios problemos svarbą, reikšmingumą.

Ar šalyje gabių vaikų ugdymui yra skiriamas dėmesys, nemaža dalimi priklauso nuo to, kokie ugdymo tikslai ir uždaviniai šia prasme yra fiksuoti pagrindiniuose šalies švietimo dokumentuose.

Lietuvos respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (1996 m. kovo 14 d., Nr. I-1234, I skyrius) 36 straipsnis, apie vaiko talento ir gabumų ugdymą teigia, kad „kiekvienas vaikas turi teisę į mokymo ir kitų valstybės institucijų paramą atskleidžiant ir ugdant talentus bei gabumus. Šiuo tikslu valstybė ir jos atitinkamos institucijos:

- 1) Sudaro būtina sąlygas ir laiduoja visiems vaikams lygias galimybes jų talentams atskleisti bei ugdyti;
- 2) Steigia labai gabiems (talentingiems) vaikams vardines ir padidintas stipendijas, kitaip juos skatina ir remia;
- 3) Skatina tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje.“

Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992, p. 5) teigiama, kad reformuoto ugdymo pagrindinis tikslas – savaranki ir kūrybinga, maksimaliai jau mokykloje savo gebėjimus išskleidžianti asmenybė. Tai reiškia, kad kiekvieno vaiko gabumai, kokie jie bebūtų kiekybine ar kokybine prasme, turėtų būti pastebėti ir maksimaliai realizuoti. Kiekvienas vaikas turėtų pasiekti savo galimybių maksimumą. Vaikų gabumų ugdymas ir gabių vaikų ugdymas nėra vien žodžių žaismas. Ir viena, ir kita yra numatyta, nurodant reformuoto ugdymo tikslą Lietuvoje (Narkevičienė, 2007).

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo (1991) pirmas straipsnis „Švietimo sistemos uždaviniai“ teigė, kad vienas pagrindinių švietimo sistemos uždavinių yra „puoselėti asmens dvasines ir fizines galias, padėti tvirtus dorovės ir sveikos gyvensenos pagrindus, ugdyti intelektą, sudarant sąlygas individualybės plėtotei“.

Kadangi sudaryti sąlygas individualybės plėtotei pirmiausia reiškia būtinybę atsižvelgti į individo poreikius, polinkius, gabumus, kitas asmenybės psichines ir fizines savybes, galime manyti, jog 1991 metų redakcijos Švietimo įstatymas numatė sąlygų, reikalingų gabių vaikų ugdymui, sudarymo galimybę.

2003 metų redakcijos Švietimo įstatymo 3 straipsnis „Švietimo tikslai“ nurodo tokius švietimo tikslus: p. 2 „nustatyti jaunuoli kūrybinius gebėjimus ir pagal tai padėti jam įsigyti profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją...“, p. 5 „sudaryti sąlygas asmeniui įgyti demokratijos tradicijas įkūnijančius pilietinės bei politinės kultūros pagrindus, išplėtoti gebėjimus ir patirtį, būtiną asmeniui, kaip kompetentingam Lietuvos piliečiui, europinės ir pasaulinės bendrijos, daugiakultūrės visuomenės nariui“. Nauja įstatymo redakcija aiškiai įtvirtina *kūrybinių gebėjimų* prioritetą prieš visus kitus gebėjimus.

Švietimo dokumentų analizė rodo, kad gabių vaikų specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas kol kas paliktas mokyklų nuožiūrai, nors Lietuvos Švietimo koncepcijoje (1992, p. 13) teigiama: „Bendrojo ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į vaiko interesus, intelektualines išgales, sveikatą, ugdymo turinys ir formos yra diferencijuojamos ir individualizuojamos“.

Diferencijuotas ugdymas yra geriausias atsakas į faktą, kad vaikai nėra ir net labai norėdami negalėtų būti vienodi; kiekvienas vaikas mokosi skirtingai, turi skirtingas šaknis, skirtingus polinkius. Diferencijuojant ugdymą atsižvelgiama į vaiko norą ir gebėjimą veikti savarankiškai, plėtoti asmeninius interesus ir pomėgius, priimti individualius sprendimus, prisiimti atsakomybę, asmeniškai tikrinti savo darbus, būti drauge su kitais vaikais. Trumpai tariant, būdingos savybės, savarankiškumas, laisvė, bendravimas, individualus darbo ritmas, asmeniniai gebėjimai, savi keliai į tikslą – visa tai yra ne tik leidžiama, bet ir pageidaujama, visa tai yra pati ugdymo esmė(Czisch F.,2007).

1.2.2. Individualybės saviraiška mokyklos gyvenime

Žmogaus prigimtinio tobulumo idėja sąlygojo daugelį auklėjimo sistemų. Viduramžiais buvo manoma, kad sielą galima išlaisvinti nuo blogio, slopinant jo šaltinį – kūną. Ž.Ž. Ruso, nurodęs, kad Dievas visiems kūriniais priskyrė gėrį, siūlė vaiko dvasinį pasaulį tobulinti jo prigimtį atitinkančiomis priemonėmis. Plėtodamas šią mintį, I. Kantas nurodė, kad žmogus paskirtis yra žmogiškumas, kuris pasiekiamas, ugdymu plėtojant prigimtyje glūdintį išminties, gėrio pradą. Vaiko dvasinė sfera potencialiai tobula, ją trikdo netinkamas suaugusiųjų poveikis. Humanistinė pedagogika remiasi prielaida, kad asmenybės dvasinis pradas yra įgimtas ir pakankamai tobulas ir yra saviraiškos bei saviraidos subjektas.

Egzistuoja daugybė veiksnių, turinčių įtakos vaiko elgesiui. Pedagogams kartais būna sunku nustatyti, kuri iš keleto galimų priežasčių paskatino vienokį ar kitokį vaiko elgesį. Nors kiekviena vaiko elgesio raiškos forma turi tam tikras priežastis, vaiko elgesys ir jo priežastingums tebėra pedagogams neįminta mįslė. Todėl pedagogai turėtų ieškoti įvairių būdų vaikų elgesiui suprasti. Tačiau tai bus įmanoma tik tada, kai pedagogai vaikus gebės matyti tokius, kokie jie yra, o ne tokius, kokius norėtų juos matyti (Juodaitytė, 2003). Dėl išskirtinės savo minties raiškos vaikas gali tapti suaugusiųjų kultūros auka. Jeigu suaugusieji laiku nesuvokia vaiko kognityvinių galimybių, raiškos ypatybių, jis gali tapti jiems ne tik genijumi, bet ir absoliučiu „nemokša“, nes pasaulio suvokimas vaikui, pasak amerikiečių psichologo Cole, yra tartum jo „širdies kalba“ pačiam sau ir pasauliui (1996, p. 17, Juodaitytė, 2003).

Daugelį dešimtmečių individualybės saviraiška buvo slopinama autokratine mokyklos dvasia, kai nebuvo paisoma individo prigimties, iš esmės sąlygojančios saviraiškos būdą. Žmogus gimsta veiklus, laisvas ir geras, silpnas, bet turintis visus duomenis savaveiksmiškumui, gėriui ar blogiui (Kantas,1990). „Vaikai yra linkę patys atrasti reikšmingus dalykus juos supančioje aplinkoje.[...] Todėl dažni atvejai, kai pedagogai slopina vaikų smalsumą jau ankstyvojoje vaikystėje ir netinkamais būdais motyvuoja mokymąsi pagal suaugusiems priimtinus būdus“ (Juodaitytė, 2003, p. 225)

Produktyviai saviraiškai ugdyti reikia ne šiaip sau gerų, bet itin gerų sąlygų: materialinių šiuolaikinės įrangos, mokymo ir mokymosi, lavinimo ir lavinimosi, auklėjimo ir saviuklos priemonių gausos; kultūrinių – mokslo ir technikos, literatūros ir meno, papročių ir folkloro kūrinų; dvasinių – laisvės, teisingumo, žmogiškumo garantijų; pedagoginių – pagalbos saviraiškai; kompetentingų mokytojų; demokratiškai sutvarkyto ugdomojo mokyklos gyvenimo. Ar turime tokias sąlygas?

Gyvenimas – tai intymi žmogaus sąveika su aplinka, kurioje atsiskleidžia jo prigimtis. Čia ir išryškėja ugdymo esmė. Vadinasi, intymiu vaiko, jaunuolio, suaugusiojo gyvenimu kurti aukštesnįjį išorinį ir vidinį gyvenimą reiškia ne ką kitą, kaip ugdyti. Taigi ugdymas apima tokį kasdieninio

gyvenimo tvarkymą, kuris leistų ugdytiniui savarankiškai siekti aukštesnio fizinio ir dvasinio gyvenimo, atitinkančio žmogaus, šeimos, tautos ir visuomenės idealus. Dabarties pasaulietinė mokykla taiko moderniausias priemones ir metodus, leidžiančius per pamokas įgyti vertybių visumą, reikalingą geresniam savo ir kitų gyvenimui kurti, nes „*ugdymas – tai žmogaus pilnutinio gyvenimo kūryba jo paties jėgomis, aprūpinant jį saviraiškos priemonėmis*“ (Jovaiša, 2002).

„Naujoji visuomenės filosofija išgrynino pedagoginio mąstymo orientyrus bei suponavo naujus vaikystės aiškinimo modelius. Taip sudarė galimybių modeliuoti ugdymo sistemas „vaikas-šeima“, „vaikas-ugdymo institucijos“, išprovokavo „atvirojo“ ugdymo strategijas, į kurias gali įsitraukti įvairiausių žmonių socialinės grupės ar net bendrijos. Naujoji visuomenės pedocentristinio mąstymo paradigma pareikalavo iš pedagogų konstruktyvaus, projekcinio mąstymo, naujo integracinio pobūdžio žinių, tradicinių (stereotipinių) vaikų ugdymo sistemų kritinės analizės bei gebėjimo jas transformuoti“ (Juodaitytė, 2003).

1.2.3. Kultūrinis-mėnininis lavinimas ir asmenybės branda

Pripažįstant ugdymo turinį kaip ne vien mokyklinės žinias, įgūdžius, bet ir estetiškes dvasines vertybes, tenka susirūpinti, kad ir mokymo kelias, metodas atitiktų mokymo turinio mėnininę dvasinę esmę. Mokymo, ugdymo metodas bendriausia šio termino prasme turi būti mėno metodas (Rinkevičius, 2006).

Kultūrinis lavinimas grindžiamas žmonijos dvasinės ir materialinės kūrybos vertybėmis, kuriomis naudojasi šiuolaikinis žmogus. Žmogaus kultūrinei brandai didelę reikšmę turi mėnininis ugdymas, kuris sudaro sąlygas atskleisti, tobulinti vaikų mėninius gabumus ir gebėjimus. Šeima ir mokykla turi padėti vaikams ugdyti muzikos, piešimo, tapybos, literatūros, choreografijos sugebėjimus, siekti, kad jaunimas galėtų būti bent vienos mėno srities ne tik geras atlikėjas, bet ir kūrėjas. Kadangi kiekviena mėno šaka reikalauja daug energijos ir talento, nuo mažų dienų iki vidurinės mokyklos baigimo reikėtų rūpintis mėniniu lavinimu, kasmet skirti tų dalykų mokymuisi pamokų ir užklasinio laiko.

Menas, kaip vienas tautos dvasinės kultūros rodiklių, yra ne tik vaizduotės kūrinų išraiška, bet ir fizinės bei dvasinės tikrovės pažinimo šaltinis. Todėl jo reikia mokytis ne vien tam, kad įgytume kokio nors profesionalumo, bet svarbiausia – kad išlavintume estetinį skonį, gebėjimą vertinti grožį, kad juo taurintume ir įprasmintume vidinį gyvenimą, gebėtume kurti grožį. Šitaip meninis lavinimas įgyja svarbią ne tik estetinę, bet ir dorovinio auklėjimo funkciją (Jovaiša, 2002), nes „menas ugdo žmogaus gebėjimą reflektuoti, suprasti savąjį Aš, ugdo jautrumą kūrybos, laisvės ir jos ribojimų apraiškoms, estetinę-dorovinę kultūrą.[...] Menas teikia žmogui nuostabią mąstymo laisvės kaip savo vidinio pasaulio kūrimo ir dvasios tobulinimo galimybę. Tai įtakoja asmenybės brandą, jos autentiškumą bei socialinę poziciją“ (Rinkevičius, 2006).

Lietuvoje 43 proc. jaunų žmonių nedalyvauja jokioje veikloje (pilietinės organizacijos, būreliai, neformalaus švietimo užsiėmimai ir t.t.). Mokykloje nėra tikslingai kuriama kūrybiškumui palanki edukacinė aplinka, mokykla, kaip ugdymo institucija, kūrybiškumo ugdymo atžvilgių yra pasyvi. Kūrybiškumo ugdymas suprantamas kaip papildoma, užklasinė veikla. Todėl dauguma vaikų renkasi papildomus užsiėmimus kitose formaliose, neformaliose, informaliuose papildomo ugdymo įstaigose.

Vienas pagrindinių valstybės siekių turėtų būti sukurti lanksčią bei atvirą švietimo sistemą, kuri apimtų, sujungtų bei suderintų formalias, neformalias ir informalias ugdymo(si) formas į vientisą, visa apimančią mokymosi visą gyvenimą erdvę. Asmenybės ugdymas turi būti esminis dabartinės švietimo sistemos papildymas. „Tik brandi kultūra, ja persunktas švietimas sudaro sąlygas plėtoti laisvės, savęs realizavimo pajautą“ (Rinkevičius, 2006).

Formalus papildomas ugdymas – tikslingas ir prognozuojamas, tam tikrais standartais apibrėžtas formalusis ugdymas. Formaliojo papildomojo ugdymo programos tvirtinamos steigėjų ir šias programas baigusiams, užtikrinamas tam tikras valstybinis standartas. Jam priskiriamos specializuotos muzikos, meno, dailės choreografijos, teatro mokyklos, dirbančios pagal 4 arba 8 metų Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintus ugdymo planus, kryptingo dalykinio ugdymo programas su nustatyta vidaus tvarka. Tiek muzikos, tiek dailės mokyklos skatinamos tapti kultūros židiniais, skatinti regioninę kultūros raišką, nes tik per muzikos mokyklas – vaikas, jo tėvai ir aplinkiniai patiria didžiųjų meno vertybių poveikį. Muzika keičia žmogų, pratina prie darbo disciplinos, formuoja atsakingą požiūrį į studijas ir saviruošą.

Kaip atrodo neformaliojo ugdymo procesas?

Neformalusis ugdymas nėra naujai sugalvotas ir nepatikrintas metodas. Europoje jis pripažintas jau daugiau nei prieš dešimtmetį. 1998 m. Bukarešte vykusioje Europos ministrų, atsakingų už jaunimo politiką, konferencijoje buvo priimta Baigiamoji deklaracija, kviečianti Europos Tarybai

priklausančias vyriausybes (tarp jų ir Lietuvos) skatinti galimybių lygybę, pripažįstant ugdymąsi ir įgūdžius, įgytus neformaliu būdu. Europos Komisija ir kitos pagrindinės Europos Sąjungos valdžios institucijos neformalųjį ugdymą vertina kaip vieną iš pažangiausių lavinimo(si) metodų (ir ne tik jauniems žmonėms).

Neformalus papildomas ugdymas – pasižymi tikslingu poveikiu, tačiau nėra taip griežtai apibrėžiamas ir prognozuojamas. Veikla organizuojama konstruktyviai ir kūrybiškai bendradarbiaujant. Jaunas žmogus pats savarankiškai (ne kieno nors verčiamas) renkasi sritis ir būdus, kuriuose ar kuriais nori ugdytis. Jis aktyviai dalyvauja ugdymo(si) procese ir supranta tai ką daro. Jis mokosi iš patirties pats bandydamas ir patirdamas įvairiausių dalykus (bendradarbiavimas, komandinis darbas, baimių nugalėjimas). Ugdymosi procese jaunas žmogus gali pats vertinti savo pasiekimus, sėkmes ir nesėkmes, saugiai reikšti emocijas, abejones bei klausimus ir su ugdytoju bendrauti kaip lygus su lygiu.

Neformalus ugdymas vertina visumą, ugdomą asmenį priima tokį, koks jis yra ir kuria nekonkurencinę aplinką bei parenka metodus, kurie leidžia kiekvienam turėti galimybes tobulėti nepriklausomai nuo asmeninių savybių. Kita vertus, neformalus ugdymas jokių būdu ir niekuomet negalė pakeisti formaliojo švietimo, profesinės linkmės ugdymo, kitų švietimo sistemų. Darniai visuomenei visuomet reikia įvairovės ir pasirinkimo laisvės. Rengiama Neformalaus ugdymo koncepcija jokių būdu nesikėsina į dailės, muzikos, meno, sporto ir kitas mokyklas. Neformaliojo ugdymo sistema turi būti įtvirtinta ir veikti kartu su formaliuoju švietimu, papildomu švietimu, profesinės linkmės ugdymu, suaugusiųjų švietimu ir t.t., kaip papildoma priemonė įvairiapusiškai ugdyti kompetencijas.

Tačiau muzikos, šokio, dailės ugdymas turi savo specifiką. Negalima išmanyti visko, negalima viso išprausti į vieną sistemą. Meninio ugdymo siekiai žymi bendrąjį lavinimą, kuris konkretinamas meno dalykų studijomis – ugdymas remiantis muzika (muzikinis ugdymas), šokiu (choreografinis ugdymas), daile ir pan. Nežiūrint, kad skiriasi meno šakos, ugdymo atveju išlieka bendras tikslas – skatinti asmens meninės kultūros ir apskritai asmens kultūros meninę raidą. Kartu konstruojami ir asmens meninės saviugdos pagrindai, kurie aktualūs visą gyvenimą (Kievišas, 2008).

„Didžioji ugdymo paslaptis nuo senovės laikų tilpo trumpoje, tačiau labai talpioje formulėje: „Turėk dvasią ir mokėk ją ugdyti“. Kadangi žmogaus esmė yra jo dvasinė prigimtis, tai žmogaus ugdymas yra ne tik fizinio bei protinio, bei dvasinio tobulinimo procesas. Tai aukščiausias vyksmas, kuriame

ugdytojas, ypač pedagogas, kaip dvasiškai subrendusi asmenybė veikia dar nesubrendusią dvasią ir ją pažadina savikūrai, vis visapusiškesnei savirealizacijai“ (Rinkevičius, 2006).

2. MENO MOKYKLAS LANKANČIŲ MOKSLEIVIŲ MOKYMOSI SĄLYGŲ BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE IR GALIMYBIŲ EMPIRINIS TYRIMAS. TYRIMO ORGANIZAVIMAS IR METODIKA

Norint tiksliau išsiaiškinti ir nustatyti, kokia dabartinė mokinių, lankančių meno mokyklas, situacija bendrojo lavinimo mokykloje, kokios įmanomos ir esamos mokymosi sąlygos bei optimizavimo galimybės, atlikome tyrimą keliose Plungės miesto bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimui vykdyti buvo naudotos šio darbo autorės, pagal Likerto skalę sukurtos anketos. Anketavimo būdu apklausta 10 Plungės miesto mokyklų vadovų, 50 Plungės miesto mokyklų mokytojų, 45 meno mokyklą lankantys mokiniai ir 41 meno mokyklą lankančių mokinių tėvai.

Apklausoje dalyvavę respondentai geranoriškai sutiko atsakyti į pateiktus klausimus. Apklausa buvo anoniminė, atsakymų variantai - leidžiantys tiksliai išsakyti savo nuomonę. Respondentams buvo paaiškintas tyrimo tikslas bei garantuotas anonimiškumas.

Buvo paruošta ir išdalinta 160 anketų. Tačiau, ne visos anketos sugrįžo. Todėl tyrimui duomenys buvo skaičiuoti iš „sugrįžusių“ anketų.

Kadangi meno mokykloje mokiniai mokosi ne tik groti, bet ir šokti bei piešti, tad neišskyriau atskirai muzikuojančių mokinių. Apklausoje sutiko dalyvauti visų meno rūšių besimokantys mokiniai, todėl toliau (skaitant ir analizuojant tyrimo medžiagą – lenteles, anketas ir aprašymus), skaityti muzikuojančius – menu besidominčius mokinius, kaip tos pačios grupės respondentus.

**2.1. Bendrojo lavinimo mokyklos vadovų žinios apie meno mokyklas lankančių mokinių
skaičių, mokymosi ypatybes ir veiklą (N – 10 / %)**

1 lentelė

Eil.Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Sutinku	Nesutinku	Abejoju	Kita	Procentinė išraiška	
1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Muzikuojantis moksleivis, tai moksleivis, kuris:	Siekia gerų rezultatų muzikinėje veikloje				2	20%	
		Didžiąją laiko dalį praleidžia muzikuodamas				5	50%	
		Visą dėmesį skiria pasiekimams muzikinėje veikloje				0	0%	
		Daugiau laiko skiria muzikinei veiklai nei mokslui				2	20%	
		Kita – dalį laiko praleidžia muzikuodamas				1	10%	
2.	Muzikuojantis moksleivis nuo kitų bendraamžių skiriasi, nes:	Turi mažiau laiko mokymuisi				0	0%	
		Mokslo pasiekimai žemesni nei muzikiniai				0	0%	
		Moka siekti savo tikslo				0	0%	
		Moka planuoti savo laiką				5	50%	
		Daugiau laiko skiria menui				5	50%	
		Niekuo nesiskiria				0	0%	
3.	Ar žinote, kiek muzikuojančių mokinių yra Jūsų mokykloje?	10-20	1				10%	
		20-30					1	10%
		30-40					8	80%
4.	Muzikuojančių mokinių skaičius mokykloje yra:	Pakankamas				9	90%	
		Ne visiškai pakankamas				1	10%	
		Nepakankamas				0	0%	
5.	Muzikuojančių mokinių skaičius turėtų didėti:	Sutinku				4	40%	
		Nesutinku				0	0%	
		Abejoju				6	60%	
6.	Svarbu, kad mokykloje muzikuojančių	Žiniasklaidoje bus minimas mokyklos pavadinimas				0	0%	

1 lentelėje pateikti skaičiai parodo, kaip mokyklos vadovai yra susipažinę ir kaip domisi meno mokyklas lankančiais mokiniais. Ir akivaizdu, kad puikiai žino kokias meno šakas mokiniai lanko, kad mokiniai tikrai rodo išskirtinį dėmesį tai meno šakai, kurią lanko ir nėra abejingi savo pasirinkimui. Tačiau svarbiausia, kad net 50% tyrime dalyvavusių vadovų tiki, kad yra labai svarbu, kad mokykloje būtų kuo daugiau meno mokyklas lankančių mokinių, kad jų buvimas tik labiau didina mokyklos veiklos rezultatus, mokyklos prestižą. Mokyklos vadovai sutinka ir pritaria, kad šiems mokiniams būtų sudarytos sąlygos derinti mokslą ir meninę veiklą, kai kada atkreipia dėmesį, paskatindami ir palaikydami muzikuojančius vaikus.

2.2. Vadovų vadybinės patirties žinios ir įsitikinimai meno mokyklas lankančių mokinių atžvilgiu, įtakojantys mokinių situaciją mokykloje (N / %)

2 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Sutinku	Abejoju	Nesutinku	Kita	%
1.	Muzikuojančių mokinių mokymasis sukelia problemų, nes:	Jie užsiiminėja dviguba veikla: mokosi meno mokykloje ir pagrindinėje mokykloje	2 - 20%	5 – 50%	3 – 30%		
		Dažnai neturi laiko ruošti pamokas	8 – 80%	0 – 0%	2 – 20%		
		Mokytojai jiems yra nuolaidesni	0 – 0%	3 – 30%	7 – 70%		
		Jie praleidinėja pamokas	1 – 10%	4 – 40%	5 – 50%		
		Jie blaško kitų vaikų dėmesį pamokose	0 – 0%	0 – 0%	10 – 100%		
2.	Muzikuojantys mokiniai sukelia šias	Reikalauja sau išskirtinio dėmesio iš mokytojų	0 – 0%	3 – 30%	7 – 70%		

	problemas mokytojams:	Jie yra užsisvajoję	1 – 10%	4 – 40%	5 – 50%		
		Jie ne visuomet atlieka namų darbus	2 – 20%	8 – 80%	0 – 0%		
3.	Muzikuojantys moksleiviai mokosi:	Labai gerai				2	20%
		Gerai				10	100%
		Patenkinamai				3	30%
		Blogai				0	0%
4.	Muzikuojantys moksleiviai turi mokykloje pakankami galimybių derinti mokslą ir meną		10 – 100%	0 – 0%	0 – 0%		
5.	Mokykloje yra mokinių kurie pasiekia gerų rezultatų tiek moksle, tiek meninėje veikloje		10 – 100%	0 – 0%	0 – 0%		

2 lentelės duomenys parodo, kad muzikuojantys (meno mokyklas lankantys) mokiniai, mokyklos vadovų teigimu, tikrai labai užimti.80% dalyvavusių apklausoje vadovų teigia, kad ne visada šie mokiniai suspėja viską laiku padaryti, tačiau jie visiškai nesukelia jokių problemų mokyklai ir mokytojams, ir dauguma jų mokosi gerai ir labai gerai.

Kadangi kita, užklasinė veikla vyksta po pamokų, mokyklos vadovai užtikrino, kad muzikuojantys vaikai turi mokykloje pakankamai galimybių, derinti mokslą ir papildomą, muzikinę-meninę veiklą. Ir 100% visi džiaugėsi, kad šie mokiniai (lankantys meno mokyklas), pasiekia gerų rezultatų ne tik meninėje veikloje, bet ir moksle.

2.3. Vadovų įsitikinimai dėl sėkmingo mokymosi sąlygų sudarymo, realizuojant lygias galimybes mokykloje (N / %)

3 lentelė

Eil.Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Sutinku	Abejoju	Nesutinku	Kita
1.	Ar galėtų muzikuojantys mokiniai mokytis pagal individualų tvarkaraštį?		0 – 0%	5 – 50%	5 – 50%	
2.	Ar moksleivio pažangumui yra svarbus aplinkinių teigiamas požiūris į muziką?	Tėvų	8 – 80%	2 – 20%	0	
		Mokytojų	7 – 70%	3 – 30%	0	
		Klasės auklėtojų	8 – 80%	2 – 20%	0	
		Bendraklasių	7 – 70%	3 – 30%	0	
3.	Ar mokykloje yra mokytojų kurie neigiamai nusiteikę prieš meninę veiklą?		0	9 – 90%	1- 10%	
			l. dažnai	retkarčiais	l. retai	niekada
4.	Muzikuojančio mokinio pažangumo problemas gali padėti spręsti šios priemonės:	Individualus tvarkaraštis	0	0	7 – 70%	3 – 30%
		Papildomos konsultacijos	0	7 – 70%	3 – 30%	0
		Teigiamas mokytojų požiūris	7 – 70%	3 – 30%	0	0
		Tėvų palaikymas	8 – 80%	2 – 20%	0	0
5.	Svarbu, kad tėvai skatintų moksleivius muzikuoti, nes:	Išsprendžiama popamokinio užimtumo problema	8 – 80%	2 – 20%	0	0
		Išvengiama neigiamų įpročių	5 – 50%	3 – 30%	2 – 20%	0
		Kelia mokyklos prestižą	5 – 50%	3 – 30%	2 – 20%	0
6.	Muzikuojantys mokiniai turi lygias galimybes su nemuzikuojančiais, siekti		taip	abejoju	ne	
			10 – 100%	0	0	

	gerų rezultatų moksle:					
7.	Mokyklos vadovams reikalingi ryšiai su muzikuojančių moksleivių mokytojais		7 – 70%	3 – 30%	0	
8.	Mokyklos vadovas turi žinoti muzikuojančių moksleivių problemas		9 – 90%	1 – 10%	0	
9.	Ar svarbu, kad muzikuojančių mokinių Jūsų mokykloje būtų kuo daugiau?		9 – 90%	0	1 – 10%	
10.	Mokykloje yra siekiama „užsiauginti“ laureatus		6 – 60%	3 – 30%	1 – 10%	
11.	Norint sudaryti palankesnes mokymosi sąlygas mokykloje, reikėtų taikyti šias formas:	Aptarti muzikuojančių mokinių situaciją direkciniame susirinkime	l.dažnai	retkarčiais	l. retai	niekada
			0	5 – 50%	5 – 50%	0
		Aptarti muzikuojančių mokinių situaciją mokyklos bendruomenės susirinkime	0	4 – 40%	5 – 50%	1 – 10%
	Sukurti muzikuojančių mokinių klubą	2 – 20%	1 – 10%	6 – 60%	1 – 10%	

Šios lentelės duomenys atspindi mokyklos vadovų nuomonę į tai, kokias mokymosi sąlygas įmanoma sudaryti, kad muzikuojantys(meno mokyklas lankantys) mokiniai galėtų pilnai realizuoti savo pasirinkimą – mokytis meno ir bendrųjų dalykų mokykloje.

Kad ir kaip to norėtų, tačiau, mokytis pagal individualų tvarkaraštį bendrojo lavinimo mokykloje, kaip teigė visi (100%) apklausoje dalyvavę mokyklų vadovai, nėra galimybių. Gal būt tai įmanoma tik tam tikrais, išskirtiniais atvejais. Tačiau, mokiniams nėra sudėtinga siekti gerų rezultatų tiek mokslo, tiek ir meno srityse, nes jie turi lygias galimybes su visais mokiniais mokykloje ir gali realizuoti savo lūkesčius ir troškimus. Svarbiausia, kad juos suptų žmonės, kurie neabejingi menui, neabejingi jų pasirinkimui. O tai parodo mokyklos vadovų atsakymai, kurie net 70-80% patvirtina, kad mokiniams svarbus palaikymas ne tik mokykloje, bet ir namie, draugų tarpe, kad mokykla stengiasi „užsiauginti“ laureatus, kurie garsintų ne tik juos, kaip asmenybes, bet būtų ir mokyklos pažiba, kad mokyklai tikrai labai svarbu, kad tokių mokinių, kurie neabejingi menui, būtų kuo daugiau.

2.4. Meno mokyklas lankančių mokinių nuomonė apie meninės ir mokymosi

veiklos derinimo sąlygas ir trukdžius (N – 45)

2.4.1. Meninės veiklos svarba mokiniui (N / %)

4 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiška sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
1.	Meno ir muzikos kryptys, kurių užsiėmimus lankai:	Fortepijonas, smuikas, akordeonas, šokiai, dainavimas, dailės pažinimas, klasika, choreografija.				
2.	Muzikuojant tau svarbiau:	Aukšti rezultatai muzikoje	15 – 33,3%	26 – 57,8%	3 – 6,7%	1 – 2,2%
		Puikūs rezultatai moksle	26 – 57,8%	18 – 40%	1 – 2,2%	0
		Gerai rezultatai ir muzikoje ir moksle	32 – 71,1%	12 – 26,7%	1 – 2,2%	0
		Emocinis, kūrybinis išprusimas	16 – 35,5%	21 – 46,7%	8 – 17,8%	0
3.	Baigęs mokyklą tu ketini muzikuoti toliau, nes: (teigiamai atsakė 21 respondentas)	Noriu pažinti savo galimybes	13 – 61,9%	8 – 38,1%	0	0
		Tapti profesionaliu menininku	9 – 42,9%	7 – 33,3%	5 – 23,8%	0
		Uždirbti pinigų	7 – 33,3%	9 – 42,9%	5 – 23,8%	0
		Noriu būti dvasiškai ir emociškai	8 – 38,1%	10 – 47,6%	3 – 14,3%	0

		stiprus				
4.	Motyvai, kurie skatina tave toliau mokytis:	Įsigyti specialybę	25 – 55,6%	15 – 33,3%	5 – 11,1%	0
Gauti gerai apmokamą darbą		18 – 40%	18 – 40%	9 – 20%	0	
Išvykti į užsienį		9 – 20%	21 – 46,7%	14 – 31,1%	1 – 2,2%	

Šios (4) lentelės rezultatai visiškai pilnai užtikrina mokinių pasirinkimą mokytis menų. Čia atsispindi ne tik gerų rezultatų siekimas meno paslapčių mokymesi, bet mokiniai visiškai neabejingi ir gerų mokslo rezultatų siekiui, todėl daugiau kaip 80% apklausoje dalyvavusių mokinukų tvirtina, kad jiems svarbūs pasiekimai ir moksle, ir meno pasaulyje. Dauguma iš apklaustųjų tikisi ateityje sieti savo gyvenimą su pasirinkta meno sritimi ir turėti gerai apmokamą darbą, bei būti dvasiškai ir emociškai stipriais žmonėmis.

2.4.2. Pasiekimai mokykliniame mokymesi (N / %)

5 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
1.	Tavo rezultatai yra geresni:	Moksle	17 – 37,8%	19 – 42,2%	9 – 20%	0
		Muzikoje	19 – 42,2%	18 – 40%	4 – 8,9%	4 – 8,9%
		Nei vienoje veikloje	0	2 – 4,4%	8 – 17,8%	35 – 77,8%
		Kita – ir muzikoje, ir moksle	1 – 2,2%			
2.	Tau geriausiai sekasi šie dalykai:	Kalbos	12 – 26,7%	26 – 57,8%	5 – 11,1%	2 – 4,4%
		Menai	23 – 51,1%	15 – 33,3%	7 – 15,6%	0
		Tikslieji mokslai	12 – 26,7%	19 – 42,2%	8 – 17,8%	5 – 11,1%
		Sportas	10 – 22,2%	10 – 22,2%	15 – 33,3%	10 – 22,2%
3.	Šie dalykai tau sekasi geriausiai, nes:	Padedą mokytojai	7 – 15,6%	23 – 51,1%	12 – 26,7%	3 – 6,7%
		Skatina tėvai	19 – 42,2%	17 – 37,8%	7 – 15,6%	2 – 4,4%
		Esu gabus	13 – 28,9%	31 – 68,9%	1 – 2,2%	0
		Dalykas bus reikalingas studijuojant	25 – 55,6%	12 – 26,7%	7 – 15,6%	1 – 2,2%

4.	Ar žinai koks tavo bendras mokymosi vidurkis?			40 – 88,9%	3 – 6,7%%	2 – 4,4%
5.	Tau svarbu koks tavo mokymosi vidurkis, nes	Noriu siekti gerų rezultatų	31 – 77,5%	9 – 22,5%	0	0
		Noriu, kad būtų įvertintos pastangos	25 – 62,5%	13 – 32,5%	2 – 5%	0
		Skatina tėvai	13 – 32,5%	21 – 52,5%	6 – 15%	0
		Mano mokymosi rezultatais domisi muzikos mokytojai	4 – 10%	8 – 20%	17 – 42,5%	10 – 25%
		Svarbi draugų nuomonė	4 – 10%	16 – 40%	10 – 25%	10 – 25%
		Gerai rezultatai užtikrina karjerą	26 – 65%	13 – 32,5%	1 – 2,5%	0
		Kita – prireiks ateity; galiu žinoti kiek pasistengti	2 – 5%			
			1 – 2,5%			

Analizuojant šiuos duomenis akivaizdu, kad mokinukai yra labai motyvuotai nusiteikę tiek meno, tiek mokslo pasiekimuose. Malonu, kad vaikai pripažįsta, kad pasiekimams nemažą įtaką turi ir mokytojų, ir tėvų pastangos, paskatinimas siekti gerų rezultatų. Tačiau, labiausia žavi mokinių sąmoningumas, savęs vertinimas ir užsibrėžto tikslo siekimas.

2.4.3. Sąlygos ir trukdžiai sėkmingo mokymosi ir meninės veiklos dermei (N / %)

6 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
----------	----------	--------------------	------------------	---------	---------	-----------

1.	Tu mokaisi geriau:	Prieš koncertus ir konkursus	8 – 17,8%	15 – 33,3%	21 – 46,7%	1 – 2,2%
		Po koncertų ir konkursų	6 – 13,3%	22 – 48,9%	15 – 33,3%	2 – 4,4%
		Kai yra kelios dienos išėiginės	20 – 44,4%	14 – 31,1%	7 – 25,6%	4 – 8,9%
		Kai pasiseka konkurse ar koncerte	15 – 33,3%	15 – 33,3%	10 – 22,3%	5 – 11,1%
2.	Konkursai ir koncertai neigiamai įtakoja muzikuojančių moksleivių mokymąsi bendrojo lavinimo mokykloje			9 – 20%	13 – 28,9%	23 – 51,1%
3.	Konkursai ir koncertai turi neigiamos įtakos tavo mokymuisi, nes:	Prieš konkursus ar koncertus negali galvoti apie mokslą	4 – 8,9%	7 – 15,5%	31 – 68,9%	3 – 6,7%
		Visą energiją skiri pasirengimui konkursui ar koncertui	8 – 17,8%	5 – 11,1%	32 – 71,1%	0
		Prieš konkursus ar koncertus nualina psichologinė įtampa	6 – 13,4%	5 – 11,1%	33 – 73,3%	1 – 2,2%
		Slegia atsakomybė už būsimą rezultatą	9 – 20%	3 – 6,7%	33 – 73,3%	0
4.	Konkursai ir koncertai neturi įtakos tavo mokymosi rezultatams, nes:	Iš anksto stengiuos atlikti visas užduotis	17 – 37,8%	10 – 22,2%	18 – 40%	0
		Su mokytojais susitariu dėl individualaus atsiskaitymo	7 – 15,6%	8 – 17,8%	26 – 57,8%	4 – 8,9%
		Draugai padeda atlikti užduotis	4 – 8,9%	8 – 17,8%	25 – 55,5%	8 – 17,8%
		Muzikos mokytojas padeda išspręsti mokymosi problemas	7 – 15,6%	9 – 20%	23 – 51,1%	6 – 13,3%

5.	Tu geriau mokaisi po konkursų ir koncertų			15 – 33,4%	20 – 44,4%	10 – 22,2%
6.	Tu geriau mokaisi po konkursų ir koncertų, nes:	Nėra psichologinės įtampos	12 – 26,7%	6 – 13,3%	25 – 55,6%	2 – 4,4%
		Mažesnis užsiėmimų intensyvumas	8 – 17,8%	11 – 24,4%	26 – 57,8%	0
		Daugiau laiko skiriu mokymuisi	13 – 28,9%	7 – 15,6%	25 – 55,5%	0
		Turiu daugiau laiko bendrauti su draugais	10 – 22,2%	6 – 13,4%	28 – 62,2%	1 – 2,2%
		Turiu daugiau laiko bendrauti su mokytojais	5 – 11,1%	9 – 20%	31 – 68,9%	0
7.	Muzika tau trukdo mokytis			9- 20%	12 – 26,7%	24 – 53,3%
8.	Muzika tau trukdo mokytis, nes:	Po užsiėmimų lieka mažai laiko mokymuisi	5 – 55,6%	4 – 44,4%	0	0
		Lieka mažai laiko poilsiui	2 – 22,2%	6 – 66,7%	1 – 11,1%	0
		Lieka mažai laiko bendrauti su draugais	1 – 11,1%	6 – 66,7%	1 – 11,1%	1 – 11,1%
		Mokytojams neįdomūs muzikos pasiekimai	1 – 11,1%	3 – 33,3%	3 – 33,3%	2 – 22,2%
		Mokytojai dėl muzikos nepagarbiai elgiasi su manimi	0	0	2 – 22,2%	7 – 77,8%
		Mokytojai vertindami nėra objektyvūs	1 – 11,1%	0	3 – 33,3%	5 – 55,6%
9.	Muzika netrukdo tau mokytis, nes:	Muzikos dėka geriau susikoncentruoju siekdamas tikslo	12 – 26,7%	16 – 35,6%	16 – 35,6%	1 – 2,2%
		Muzikuodamas išigijau draugų	11 – 24,4%	20 – 44,5%	11 – 24,4%	3 – 6,7%
		Išmokau geriau planuoti laiką	15 – 33,3%	20 – 44,5%	8 – 17,8%	2 – 4,4%

		Muzika ugdo valią	18 – 40%	16 – 35,6%	8 – 17,8%	3 – 6,7%
		Labiau gerbia bendraklasiai	3 – 6,7%	11 – 24,4%	21 – 46,7%	10 – 22,2%
		Geriau vertina mokytojai	10 – 22,2%	15 – 33,3%	13 – 28,9%	7 – 15,6%
10.	Muzikuojantis moksleivis turi siekti gerų rezultatų visų dalykų mokymesi, nes:	Turi būti visiškai išprusęs žmogus	27 – 60%	17 – 37,8%	1 – 2,2%	0
		Reikės tęsti mokslus aukštojoje mokykloje	22 – 48,9%	14 – 31,1%	7 – 15,6%	2 – 4,4%
		Reikės pasirinkti specialybę	25 – 55,6%	17 – 37,8%	1 – 2,2%	2 – 4,4%
		Mokslas garantuoja sėkmingą karjerą	25 – 55,6%	16 – 35,6%	2 – 4,4%	2 – 4,4%
		Be mokslo sunku įsidarbinti	31 – 68,9%	11 – 24,4%	1 – 2,2%	2 – 4,4%
11.	Muzikuojantis moksleivis turi siekti gerų rezultatų muzikinėje veikloje, nes:	Muzika gali tapti profesija	25 – 55,6%	19 – 42,2%	1 – 2,2%	0
		Menininkai susilaukia visuomenės pripažinimo	14 – 31,1%	20 – 44,5%	10 – 22,2%	1 – 2,2%
		Menininkais domisi žiniasklaida	6 – 13,3%	21 – 46,7%	15 – 33,3%	3 – 6,7%
		Menininkai yra žinomi žmonės	14 – 31,1%	19 – 42,2%	11 – 24,5%	1 – 2,2%
		Menininkai gali uždirbti daug pinigų	6 – 13,3%	16 – 35,6%	18 – 40%	5 – 11,1%
		Menininkai gali išvykti į kitą šalį	10 – 22,2%	25 – 55,6%	6 – 13,3%	4 – 8,9%

Kaip matyti iš lentelės rezultatų, muzikuojantys mokiniai yra visiškai patenkinti savo pasirinkimu užsiimti tuo, ką jie daro. Muzika (šokis, dailė) jiems visiškai netrukdo, o netgi padeda vis labiau stengtis mokytis, tobulėti visose srityse, plėsti savo žinių bagažą, draugų ir pažystamų ratą, nes jie nori būti pastebimi, įvertinti, pripažinti, suprasti. Jie siekia ir tiki, kad papildomas mokymasis menų, gali tapti jų tolimesnio gyvenimo pagrindu, sėkmės garantu.

2.4.4. Moksleivių lūkesčiai dėl mokymosi sąlygų gerinimo (N / %)

7 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
1.	Mokykla turėtų labiau remti tavo meninius siekius:			25 – 55,6%	16 – 35,6%	4 – 8,8%
2.	Mokykloje tavo meninius siekius turėtų paremti:	Mokyklos vadovybė	4 – 8,8%	21 – 46,7%	16 – 35,5%	4 – 8,8%
		Mokytojai	8 – 17,8%	14 – 31,1%	17 – 37,8%	6 – 13,3%
		Draugai	5 – 11,1%	17 – 37,8%	11 – 24,4%	12 – 26,7%
		Muzikos mokytojai	16 – 35,5%	19 – 42,2%	3 – 6,7%	7 – 15,6%
3.	Tavo meninius siekius galima paremti tokiais būdais:	Organizuoti papildomas konsultacijas moksle	11 – 24,4%	20 – 44,5%	11 – 24,4%	3 – 6,7%
		Padėti suderinti mokymosi tvarkaraštį su meno mokyklos užsiėmimų tvarkaraščiu	22 – 48,9%	15 – 33,3%	8 – 17,8%	0
		Bendrauti su tėvais	5 – 11,1%	23 – 51,1%	13 – 28,9%	4 – 8,9%
		Bendrauti su muzikos mokytojais	14 – 31,1%	24 – 53,3%	6 – 13,4%	1 – 2,2%
4.	Mokykloje yra realios galimybės remti muzikuojančius mokinius:	Mokyklos vadovybei rūpi muzikuojantys moksleiviai	6 – 13,3%	19 – 42,2%	17 – 37,8%	3 – 6,7%
		Yra mokytojų, kurie palaiko muzikuojančius mokinius	14 – 31,1%	26 – 57,8%	5 – 11,1%	0
		Klasės auklėtojai remia muzikuojančius mokinius	5 – 11,1%	16 – 35,6%	16 – 35,6%	8 – 17,7%
		Meno mokyklos	6 – 13,3%	20 – 44,4%	16 – 35,6%	3 – 6,7%

		mokytojai palaiko gerus santykius su mokykla					
		Moksleiviai palankūs muzikuojantiems draugams	5 – 11,1%	21 – 46,7%	12 – 26,7%	7 – 15,5%	
5.	Pasitaiko neigiamo požiūrio atvejų į muzikuojantį moksleivį:			10 – 22,2%	17 – 37,8%	18 – 40%	
6.	Tu patyrei netinkamą elgesį mokykloje:	Vadovų	1 – 2,2%	1 – 2,2%	41 – 91,1%	2 – 4,5%	
		Mokytojų	1 – 2,2%	5 – 11,1%	37 – 82,2%	2 – 4,5%	
		Bendraamžių	1 – 2,2%	8 – 17,8%	35 – 77,8%	1 – 2,2%	
7.	Netinkamo elgesio atvejai:	Nepalaikymas; neparėmimas; pašaipos dėl muzikavimo; muzikos nesupratimas ir niekinimas; prasivardžiavimas; įžeidinėjimas; pavydas; juokas; tapus respublikine laureate – išdidumas; neteisingai vertinamos mokinių pastangos; pasakymas – meno mokykla ne mokykla, nespėki – mesk! kas svarbiau – mokslas ar muzika?!					

Analizuojant šią lentelę, darosi šiek tiek neramu, nes jau matyti, kad daugelis atsakymų variantų nebėra tokie teigiami. Matosi vis daugiau abejonių, kai kalbama apie mokyklą, kaip instituciją, vadovų, kaip palaikančių asmenų, poziciją, muzikuojančių (menu užsiimančių) vaikų atžvilgiu. Jaučiasi nusiminimas, nes vaikai patys patiria šiuos pojūčius, gal būt net nuoskaudas. Suprantama, kad jie ne visada būna suprasti mokytojų, klasės auklėtojų, o ką jau bekalbėti apie mokyklos vadovus, kurie galbūt net ne visada ir žino, kodėl mokinukai jaudinasi, kokios problemos juos slegia.

Ankstesnėse lentelėse, kur buvo išdėstyta vadovų pozicija į muzikuojančius mokinius, matėsi, kad mokyklos vadovai pritaria, nori ir siekia, kad muzikuojančių vaikų būtų kuo daugiau, kad jie garsintų mokyklos vardą ir keltų jos prestižą. Tačiau kaip visa tai padaryti, kaip padėti mokiniui viską suspėti, įgyvendinti visus lūkesčius??? Mokykloje tai aktualus klausimas, į kurį nelengva atsakyti.

2.4.5. Jei būčiau mokyklos direktoriumi!

8 lentelė

Viltys ir troškimai	Konkretūs darbai
<ol style="list-style-type: none"> 1. Siekti, kad būtų daugiau būrelių. 2. Derinti pamokų tvarkaraštį. 3. Skirti stipendiją. 4. Rengti koncertus, kur vaikai galėtų pasirodyti. 5. Palaikyti muzikuojančius. 6. Įrengti repeticijų kabinetą, kad mokiniai galėtų groti. 7. Stengtis bendradarbiauti su kitomis mokyklomis. 8. Rasti lėšų meninių darbų žiūrėjimui, parodoms. 9. Leisti neiti į muzikos pamokas. 10. Leisti daugiau dirbti kūrybinį darbą. 11. Skirti daugiau laiko gabiems vaikams. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mažinti renginius, kuriuose reikia groti, nes muzikantams reikia ruoštis ir mokyklos, ir meno mokyklos renginiams. 2. Mažinti krūvį mokykloje, kai vyksta meno mokyklos atsiskaitymai, nes dažniausiai sutampa mokyklose visą savaitę rašomi kontroliniai darbai, kai meno mokykloje – atsiskaitymai. 3. Daugiau muzikos pamokų muzikuojantiems moksleiviams. 4. Muzikos mokytojai turėtų duoti papildomas užduotis. 5. Išleisti iš pamokų ir būrelių. 6. Sustiprinti muzikos mokymą bendrojo lavinimo mokykloje. 7. Didinti dailės pamokų skaičių. 8. Organizuoti daugiau išvykų į koncertus. 9. Rengti daugiau koncertų. 10. Ruošti manų programas.

Šioje lentelėje surašyti mokinių išsakyti norai, troškimai ir siekiai. Čia akivaizdžiausiai matosi, kad mokykloje nėra visiškai taip, kaip norėtusi, kaip turėtų būti iš tikrųjų, kad mokiniai, lankantys meno mokyklas, jaustųsi saugūs, drąsūs, užtikrinti savo siekiuose. Mokinių lūkesčiai turėtų suneraminti mokyklos vadovus, jie turėtų labai sureaguoti, atkreipti dėmesį į jų prašymus, nes tik šie mokinukai turi didžiausią įtaką mokyklos prestižo, gero vardo išlaikymui. Nė vienas renginys, pasirodymas, prisistatymas neapsieina be šių mokinių kruopštaus darbo, pastangų. Todėl labai svarbus yra mokinių, mokytojų ir vadovų sutarimas, susipratimas, palaikymas, nes tik bendrų pastangų ir darnaus darbo dėka įmanoma pasiekti puikių asmeninių ir bendrų rezultatų mokslo ir meno srityje.

2.5. Mokinių tėvų nuomonė apie meno mokyklas lankančių mokinių mokymosi sąlygas meninės ir mokymosi veiklos dermei (N – 41)

2.5.1. Domėjimosi menu ir mokymosi svarba (N / %)

9 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
1.	Jūs skiriate dėmesio vaiko mokymuisi			38 – 92,7%	2 – 4,9%	1 – 2,4%
2.	Kodėl jums svarbus vaiko mokymasis bendrojo lavinimo mokykloje?	Suteikia išsilavinimą	34 – 82,9%	7 – 17,1%	0	0
		Padedą lengviau įsitvirtinti gyvenime ir siekti karjeros	24 – 58,5%	14 – 34,1%	3 – 7,4%	0
		Mokslas įtakoja pragyvenimo lygį	18 – 43,9%	17 – 41,5%	6 – 14,6%	0
		Plečia kultūrinį akiratį	21 – 51,2%	16 – 39%	3 – 7,3%	1 – 2,5%
3.	Ar jums svarbu, kad jūsų vaikas muzikuotų?			35-85,4%	6 – 14,6%	0
4.	Vaiko muzikavimas(dalyvavimas meninėje veikloje) jums svarbus, nes:	Grūdina valią ir charakterį	16 – 39%	22 – 53,7%	3 – 7,3%	0
		Mokosi atkakliai siekti tikslo	14 – 34,1%	23 – 56,1%	4 – 9,8%	0
		Išmoksta susikaupti	17 – 41,5%	17 – 41,5%	6 – 14,6%	1 – 2,4%
		Geriau panaudoja laisvalaikį	28 – 68,3%	12 – 29,3%	1 – 2,4%	0
		Rengia programėles	8 – 19,5%	23 – 56,1%	10 – 24,4%	0
		Ugdo kūrybiškumą	20 – 48,8%	17 – 41,5%	4 – 9,7%	0
		Ugdo fantaziją	14 – 34,1%	22 – 53,7%	5 – 12,2%	0
		Susiranda draugų	15 – 36,6%	23 – 56,1%	3 – 7,3%	0
5.	Jūs norėtumėt, kad vaikas pasirinktų:	Muziką	4 – 9,8%	10 – 24,4%	25 – 61%	2 – 4,8%
		Mokslą	13 – 31,7%	12 – 29,3%	16 – 39%	0
		Mokslą ir muziką	18 – 43,9%	16 – 39%	6 – 14,6%	1 – 2,5%

6.	Jūs norėtumėt, kad jūsų duktė(sūnus) taptų profesionaliu menininku?			9 – 22%	22–53,6%	10–24,4%	
7.	Jūs norėtumėt, kad duktė(sūnus) taptų profesionaliu menininku, nes:	Uždirbtų daug pinigų		2 – 4,9%	9 – 22%	30 – 73,1%	0
		Būtų žinomas (a) šalyje ir užsienyje		3 – 7,3%	12 – 29,3%	26 – 63,4%	0
		Padarytų karjerą meno srityje		4 – 9,8%	8 – 19,5%	28 – 68,3%	1 – 2,4%
8.	Jūs nenorėtumėt, kad jūsų sūnus(dukra) taptų profesionaliu menininku, nes:	Didelis emocinis išsekimas		2 – 4,9%	7 – 17,1%	29 – 70,7%	3 – 7,3%
		Pastovi įtampa		1 – 2,4%	11 – 26,8%	26 – 63,4%	3 – 7,3%
		Menininkai būna per daug jautrūs ir emocionalūs		0	6 – 14,7%	32 – 78%	3 – 7,3%
		Menininkai būna tik svajotojai		1 – 2,4%	2 – 4,9%	33 – 80,5%	5 – 12,2%
		Menas trukdo mokymuisi		2 – 4,9%	2 – 4,9%	27 – 65,8%	10 – 24,4%
9.	Norėtumėte, jog duktė(sūnus) profesinės karjeros siektų ne muzikos srityje, ne:	Įsigytų aukštąjį išsilavinimą		25 – 61%	11 – 26,8%	5 – 12,2%	0
		Išmoktų kelias užsienio kalbas		17 – 41,5%	14 – 34,1%	10 – 24,4%	0
		Pasirinktų prestižines profesijas		13 – 31,8%	14 – 34,1%	14 – 34,1%	0
		Pasirinktų gerai apmokamą darbą		17 – 41,5%	15 – 36,5%	9 – 22%	0
		Įsidarbintų didelėje firmoje		6 – 14,6%	10 – 24,4%	25 – 61%	0

Iš šios lentelės matyti, kad tėvams labai svarbus vaikų mokymasis tiek bendrojo lavinimo, tiek meno mokykloje. Tačiau, kalbant apie muzikuojančių vaikų mokymąsi, muzikos-meno pasirinkimas yra labai svarbus vaikų gyvenimui. Be tėvų pagalbos niekas ir niekada gyvenime nevyksta, todėl tėvai turi didžiulę įtaką vaikų mokymuisi. Bet, kad ir kaip norėtų, tėvai nelabai trokšta, kad jų vaikas taptų profesionaliu menininku. Menininko duona yra labai sunkiai uždirbama, suaugusieji tai žino ir supranta, todėl dėl tolimesnio savo vaikų kelio jie abejoja ir nėra linkę užtikrintai teigti, kad būtų taip, o ne kitaip.

2.5.2. Menu besidominčių (muzikuojančių, šokančių, piešiančių) mokinių

mokymosi sąlygos ir galimybės mokykloje (N / %)

10 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Atsakymų variantai	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku
1.	Mokyklos vadovai skiria pakankamai dėmesio menui:			19 – 46,4%	11 – 26,8%	11 – 26,8%
2.	Jūs manote, kad mokykloje skiriama pakankamai dėmesio menui, nes:	Muzikuojantiems moksleiviams sudaromas individualus tvarkaraštis	2 – 4,9%	8 – 19,5%	29 – 70,7%	2 – 4,9%
		Mokytojai individualiai organizuoja konsultacijas mokymosi klausimais	1 – 2,5%	8 – 19,5%	29 – 70,7%	3 – 7,3%
		Mokytojai organizuoja grupines konsultacijas	3 – 7,3%	5 – 12,2%	31 – 75,6%	2 – 4,9%
		Nemuzikuojantys moksleiviai jiems padeda	1 – 2,5%	4 – 9,7%	33 – 84,5%	3 – 7,3%
3.	Jūs manote, kad mokykloje nepakanka dėmesio muzikuojantiems moksleiviams:	Neatsižvelgiama į muzikuojančių užimtumą	3 – 7,3%	12 – 29,3%	25 – 61%	1
		Nesudaromos sąlygos dirbti individualiu grafiku	2 – 4,9%	11 – 26,8%	27 – 65,9%	1
		Mokytojai netoleruoja muzikuojančių moksleivių	0	2 – 4,9%	34 – 82,9%	5
		Nemuzikuojantys moksleiviai nemėgsta muzikuojančių	0	0	35 – 85,4%	6
4.	Iš muzikuojančių moksleivių turi būti reikalaujama gerų rezultatų moksle:			21 – 51,2%	17 – 41,5%	3 – 7,3%

5.	Iš muzikuojančių moksleivių turi būti reikalaujama gerų mokslo rezultatų, nes:	Moksleivis turi įgyti gerą išsilavinimą	15–36,6%	11 – 26,8%	15 – 36,6%	0
		Gali mokytis aukštojoje mokykloje	14 – 34,1%	10 – 24,4%	17 – 41,5%	0
		Gerai mokytis yra pareiga	12 – 29,3%	11 – 26,8%	18 – 43,9%	0
		Geras pagrindas gyvenime	13 – 31,7%	12 – 29,3%	16 – 39%	0
6.	Sprendžiant muzikuojančių mokinių mokymosi problemas, reikalingas ryšys: mokykla-tėvai:			36 – 87,8%	5 – 12,2%	0
7.	Sprendžiant muzikuojančių mokinių mokymosi problemas reikalingas ryšys: mokykla-tėvai, nes:	Informacijai perduoti	19 – 46,3%	15 – 36,6%	7 – 17,1%	0
		Valdyti mokymąsi	15 – 36,6%	17 – 41,5%	9 – 21,9%	0
		Elgesio problemų valdymui	14 – 34,1%	15 – 36,6%	11 – 26,8%	1 – 2,4%
8.	Palaikote ryšį su dukros(sūnaus) muzikos mokytojais:			27 – 65,8%	7 – 17,1%	7 – 17,1%
9.	Ryšį su dukros(sūnaus) muzikos mokytojais palaikau, nes:	Padedą suderinti mokymosi ir meno užsiėmimo tvarkaraščius	10 – 24,4%	12 – 29,3%	19 – 46,3%	0
		Padedą išspręsti mokymosi problemas	9 – 22%	11 – 26,8%	21 – 51,2%	0
		Padedą suprasti vaiko pomėgius	8 – 19,5%	15 – 36,6%	16 – 39%	2 – 4,9%
10.	Mokykla turėtų skatinti muzikuojančius moksleivius:			31 – 75,6%	9 – 22%	1 – 2,4%
11.	Mokykla turėtų skatinti muzikuojančius moksleivius, nes:	Garsina mokyklą	20 – 48,7%	12 – 29,3%	9 – 22%	0
		Atkreipia žiniasklaidos dėmesį	7 – 17,1%	16 – 39%	16 – 39%	2 – 4,9%
		Didina mokyklos prestižą visuomenėje	17 – 41,4%	15 – 36,6%	9 – 22%	0

Didžiulį liūdesį ir nerimą kelia tai, kad tėvų nuomonė apie mokyklos ir jos vadovų požiūrį į muzikuojančius (menu užsiimančius) mokinukus, prieštarauja viena kitai. Tėvų atsakymų variantai beveik visur prieštarauja teigiamiems atsakymų variantams arba kelia abejones. Tėvų nuomone, mokykla per mažai skiria dėmesio muzikuojantiems mokinukams, ir nesuteikia galimybių visapusiškai meno raiškai mokykloje.

Per mažą dėmesio raiška negalima kaltinti vienareikšmiškai vien tik mokyklos ar mokyklos vadovų, tiesiog, mūsų modernėjančioje visuomenėje, per dideliais tempais norima „šuoliuoti“ į priekį ir truputį per mažai skiriama dėmesio menui – muzikai pačioje mokyklų tobulinimo bei ugdymo programoje. Nėra tam numatyta nei vietos, nei laiko. Ugdymo sistema yra tokia sunki, kad vaikams, apie papildomus užsiėmimus galvoti ir jais užsiimti, reikia didžiulio pasiryžimo, užsispyrimo ir didelių gabumų. (Žinoma, tai svarbu tiems, kurie nori siekti gerų rezultatų tiek moksle, tiek ir muzikoje.)

2.6. Bendrojo lavinimo mokyklos pedagogų nuomonė apie meno mokyklas lankančių mokinių asmenines kompetencijas, elgesį bei mokymąsi ir mokymosi sąlygas mokykloje.

11 lentelė

Eil. Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Muzikuojantys moksleiviai – protišcai ir dvasiškai išsivystę, kūrybingi, jautrūs, nuoširdūs.	31 – 62%	17 – 34%	1 – 2%	1 – 2%	0
2.	Muzikuojantys moksleiviai mokosi geriau prieš koncertus.	2 – 4%	5 – 10%	29 – 58%	12 – 24%	2 – 4%
3.	Sudaro daugiau problemų klasėje.	2 – 4%	3 – 6%	8 – 16%	26 – 52%	11 – 22%
4.	Ne visada kruopščiai atlieka namų darbus.	0	16 – 22%	18 – 36%	12 – 24%	4 – 8%
5.	Yra labiau pasitikintys savimi.	13 – 26%	21 – 42%	13 – 26%	3 – 6%	0
6.	Tikisi iš mokytojų išskirtinių ugdymo priemonių ir būdų.	1 – 2%	11 – 22%	19 – 38%	14 – 28%	5 – 10%
7.	Tikisi didesnės mokytojų pagalbos negu kiti mokiniai.	0	10 – 20%	15 – 30%	20 – 40%	5 – 10%
8.	Turi daugiau pretenzijų mokytojams nei mokiniams (savo bendraamžiams).	0	3 – 6%	18 – 36%	25 – 50%	4 – 8%
9.	Mokykla turi sudaryti sąlygas muzikuojantiems moksleiviams derinti mokslą ir muziką.	7 – 14%	26 – 52%	7 – 14%	10 – 20%	0
10.	Mokytojai turi padėti aktyviai muzikuojančiam moksleiviui užpildyti po koncertų ar konkursų atsiradusias mokymosi spragas.	5 – 10%	20 – 40%	9 – 18%	16 – 32%	0
11.	Gerų mokymosi rezultatų siekia išsireikalauti, nes savo pastangomis nepasiekia.	0	5 – 10%	15 – 30%	25 – 50%	5 – 10%
12.	Muzikuojantiems moksleiviams turi būti taikomi vienodi reikalavimai su likusiais moksleiviais.	21 – 42%	26 – 52%	0	2 – 4%	1 – 2%
13.	Dirbant su muzikuojančiais moksleiviais, mokytojams reikalingi specialūs darbo įgūdžiai ir metodai.	4 – 8%	2 – 4%	12 – 24%	29 – 58%	3 – 6%
14.	Mokykla padeda muzikuojantiems moksleiviams derinti mokslą ir muziką.	5 – 10%	25 – 50%	13 – 26%	6 – 12%	1 – 2%

Mokyklos pedagogų nuomone, muzikuojantys moksleiviai yra tikri mokiniai visomis prasmėmis – jie stengiasi puikiai mokytis, visur suspėti, suderinti mokslą ir meną, pasitikintys savimi ir galintys įveikti visus sunkumus. Taip pat, didelė dalis dalyvavusių apklausoje pritaria tam, kad mokykla turi padėti mokiniams siekti gerų rezultatų tiek moksle, tiek mene – sudaryti tam sąlygas, padėti, pagelbėti, pritarti ir patarti visais atvejais ir visai klausimais. Sutinka su tuo, kad mokiniui pritarimas, palaikymas yra tikrai labai svarbus, sprendžiant netgi moksleivių mokymosi problemas.

Nėra sudėtinga įgyti žinių, įvairių patyrimų. Daug sudėtingiau tai, kad žmogus norėtų įgyti vertingų žinių ir patirčių, kad galėtų jas gėrio labai naudoti, kad jų dėka tobulintų save ir kitų gyvenimą. Todėl švietime ir kultūroje turėtų būti daugiau vertinamas žmogiškasis veiksnys. Itin svarbus ugdytojo-ugdytinio santykis, padedantis žmogui išmokti savimokos, saviugdos. Būtina ugdyti save kuriantį, gėrio ir grožio bei tiesos linkme savo energiją realizuojantį žmogų. Žmogaus gyvenimas nuo pat pradžios iki pabaigos – tai savikūra. Mokymasis ir saviugda – permanentinis procesas. Jį puoselėti – pirmutinis tėvų, mokyklos, kultūros institucijų ir paties žmogaus uždavinys.

Žmogaus ugdymas menu, muzika suponuoja visų pirma intuityvų imlumą įvairiapusei žmogaus kūrybinei veiklai. Tai svarbu intensyvinant ir harmonizuojant jo dvasinį gyvenimą. Todėl ugdymas reikalauja akylesnio žvelgimo į žmogų – ugdymo objektą ir subjektą. Seniai jau nebepakanka rūpintis žmogaus pirminių, materialųjų poreikių bei socialinių santykių, veiklos teorinio-praktinio žinojimo ir mokėjimo plėtote. Visu aštrumu išskyla būtinybė ugdyti ne vien protą, bet ir žmogaus dvasios galias, emocinį intelektą – gebėjimą būti jautriam ir atsakingam už savo ir kitų gyvenimą. Tai ir savivokos, savistabos, sąžinės, saviuklos, saviugdos dalykai. Visi šie savi – yra nepaprastai svarbūs žmogaus savikūros komponentai, nes už žmogaus tapsmą žmogumi pirmiausia atsakingas jis pats.

Išvados

1. Tyrimas iš dalies patvirtino hipotezę, kurioje buvo pateikta prielaida, kad lygių galimybių principo raiška mokykloje gali normalizuoti situaciją ir sudaryti sąlygas gerų rezultatų siekimui ne tik mokslo, bet ir meno srityje.
2. Menu užsiimantys moksleiviai turi galimybę derinti mokslą ir meną, tačiau jiems ne visada pavyksta pozityviai bendrauti su mokytojais ir mokyklų vadovais.
3. Muzikuojantys mokiniai turi lygias galimybes su kitais mokiniais siekti teigiamų mokymosi rezultatų.
4. Moksleiviams labai svarbus jų pasirinkimas mokytis kažkurios meno rūšies, todėl jie stengiasi derinti ir mokslą, ir meną, nes daugelis jų žada meninius sugebėjimus sieti su profesijos pasirinkimu.
5. Absoliuti tėvų dauguma domisi mokinių mokslo ir meno pasiekimais bei nori, kad jų vaikų pastangos būtų pastebėtos mokykloje, ir nori, kad vaikai galėtų laisvai derinti mokslą ir meną.
6. Muzikuojantys (menu užsiimantys) moksleiviai mokykloje nesukelia jokių elgesio problemų ir dažniausiai yra stropūs ir pareigingi mokiniai.
7. Nors mokyklos vadovai, kartu su mokyklos bendruomene, sėkmingai valdo situaciją (suformuotas daugumos pedagogų teigiamas požiūris į mokinius-„menininkus“, pripažįstama galimybė derinti mokslą ir meną), muzikuojančių (menu užsiimančių) moksleivių problemos pilnai neišspręstos.
8. Žmogaus ugdymas menu, muzika suponuoja visų pirma intuityvų imlumą įvairiapusei žmogaus kūrybinei veiklai. Tai svarbu intensyvinant ir harmonizuojant jo dvasinį gyvenimą.

Literatūra

1. Anzenbacher A., (1992). Filosofijos įvadas. Vilnius: Katalikų pasaulis.
2. Aramavičiūtė V., (2005). Auklėjimas ir dvasinė asmenybė branda. Vilnius: Gimtasis žodis.
3. Bitinas B., (1996). Ugdymo filosofijos pagrindai. Vilnius.
4. Bitinas B., (2000). Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija.
5. Dalin P. ir kt., (1999). Mokyklos kultūros kaita. Vilnius: Tyto alba.
6. Fullan M., (1998). Pokyčių jėgos. Vilnius: Tyto alba.
7. Goodlad D., (1990). Teachers for Our Nation's Schools. San Franciskas.
8. Held D., (2002). Demokratijos modeliai. Vilnius: Eugrimas.
9. Hopkins D. ir kt., (1998). Kaita ir mokyklos tobulinimas. Vilnius: Tyto alba.
10. Johansen B.A., Rathe A.L., Rathe J., (1999). Vaiko galimybės ir mokykla. Vilnius : Margi raštai.
11. Jovaiša L.,(1993b). Edukologijos įvadas. Kaunas: Technologija.
12. Jovaiša L., (2001). Edukologijos pradmenys. Šiauliai: ŠU leidykla.
13. Jovaiša L., (2001a). Edukologijos pradmenys. Šiauliai: ŠU leidykla.
14. Jovaiša L., (2002). Edukologijos įvadas. Vilnius.
15. Juodaitytė A., ((2003). Vaikystės fenomenas: socialinis-edukacinis aspektas. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
16. Kantas I.,(1990). Apie pedagogiką. Kaunas: Šviesa.
17. Kievišas J., Kievišas A., (2008). Meninis ugdymas švietimo institucijoje (II). VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
18. Kjaergaard E. ir Martinėnienė R., (1996). Penki sveikinimai demokratijai. Glesborg: Nqrre Djurs Kommune.
19. Koch H., (1997). Kas yra demokratija? Vilnius: Agora.
20. Konvencija dėl vaiko teisių (1994). Lietuvos vaikų globos organizacija „Pieno lašas“.

21. Laužikas J., (1993). Švietimo integracijos pagrindai, -kn. Rinktiniai raštai, t. 1. Kaunas : Šviesa.
22. Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegija, (1997). Demokratijos mokykla. Vilnius: Presvika.
23. Maceina A., (1939). Pedagogikos istorija, I d. Kaunas.
24. McLaughlin T.H., (1997). Šiuolaikinė ugdymo filosofija: demokratiškumas, vertybės, įvairovė. Kaunas: Technologija.
25. Meškauskienė R., (2007). Mokyklos vadovai kaitos procese. Leidykla TIKLIS
26. Mokyklų tobulinimo programa 2002-2006, (2006). Mums tai patiko! LR ŠMM ir UAB Baltijos viešųjų ryšių grupė.
27. Narkevičienė B., (2007). Gabūs vaikai: iššūkiai ir galimybės. Kaunas: Technologija.
28. Rinkevičius Z, Rinkevičienė R., (2006). Žmogaus ugdymas muzika. Klaipėda. S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
29. Stoll L, Fink D.,(1998). Keičiame mokyklą. Vilnius: Margi raštai.
30. Šalkauskis S., (1991). Pedagoginiai raštai. Kaunas: Šviesa.
31. Šiaurės ir Baltijos šalių projektas „Mokykla visiems“, (2003). „Mokyklą visiems“ kuriame šiandien. Vilnius. ŠMM ir ŠMT.
32. VPU SMK ŠSTL, (2006). Šiuolaikinė mokykla sociologų objektyve. VPU leidykla.
33. Quantz R., Cambron N.-McCabe, Dantley M., (1991). Preparing School Administrators for Democratic Authority.
34. Wagner H., (1990). Begabungsforschung und Begabungsforderung in Deutschland 1980 – 1990-2000. Bad Honnef: Verlag K. H. Bock.
35. www.smm.lt
36. www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id...p...p...

PRIEDAI

ANKETA MOKYKLŲ VADOVAMS

Gerb. mokyklų vadovai, šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti muzikuojančių moksleivių mokymosi sąlygų optimizavimo situaciją mokyklose. Tyrimo tikslas – apibūdinti muzikuojančių moksleivių, kaip socialinės grupės specifiką.

Tyrimą vykdo - ŠU Magistrantūros, Edukologijos fakulteto studentė Snieguolė Petrulevičienė.

Anketa anoniminė, todėl tikimės nuoširdžių atsakymų. Dėkojame už Jūsų aktyvumą ir pagalbą, atliekant tyrimą.

1. MUZIKUOJANČIO IR NEMUZIKUOJANČIO MOKSLEIVIO APIBŪDINIMAS

1. Muzikuojantis moksleivis, tai moksleivis, kuris: (pažymėk ☐):

☐ siekia gerų rezultatų muzikinėje veikloje	☐ didžiąją dalį laiko praleidžia muzikuodamas	☐ visą dėmesį skiria pasiekimams muzikinėje veikloje	☐ daugiau laiko skiria muzikinei veiklai nei mokslui

Kita.....

Muzikuojantys moksleiviai nuo nemuzikuojančių bendraamžių skiriasi, nes: (pažymėkite ☐):

☐ turi mažiau laiko mokymuisi	☐ mokslo pasiekimai žemesni nei muzikiniai	☐ moka siekti savo tikslo	☐ moka planuoti savo laiką
☐ daugiau laiko skiria muzikai	☐ niekuo nesiskiria		

Kita.....

2. ŽINIOS APIE MUZIKUOJANČIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIŲ

3. Ar žinote, kiek muzikuojančių moksleivių yra Jūsų mokykloje? (pažymėkite ☐):			
	sutinku	nesutinku	abejoju
10-20			
20-30			
30-40			
4. Žinau, kiek mūsų mokykloje yra 10-12 kl. muzikuojančių moksleivių: (pažymėkite ☐):			
	sutinku	nesutinku	abejoju
10-20			
20-30			
30-40			
5. Šį skaičių sužinojau iš: (pažymėkite ☐):			
☐ mokytojų ☐ moksleivių ☐ mokyklos sienlaikraščio ☐ spaudos			
☐ kita.....			

6. Muzikuojančių moksleivių skaičius mokykloje yra: (pažymėkite ☐):	7. Muzikuojančių moksleivių skaičius mokykloje turėtų didėti: (pažymėk ☐):

☐ pakankamas	☐ nepakankamas	☐ ne visiškai pakankamas	☐ sutinku	☐ nesutinku	☐ abejoju
-------------------------------------	---------------------------------------	---	----------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

8. Svarbu, kad mokykloje muzikuojančių moksleivių daugėtų: (pažymėkite ☐):

☐ žiniasklaidoje bus minimas mokyklos pavadinimas	☐ bus geresni mokyklos muzikinės veiklos rezultatai	☐ didės mokyklos prestižas visuomenėje
--	--	---

Kita.....

9. Moksleiviai užsiima šiomis muzikinės veiklos formomis : (pažymėkite ☐):

☐ soliniu dainavimu	☐ choriniu dainavimu	☐ groja fortepionu	☐ groja akordeonu	☐ groja liaudies instrumentais	☐ groja pučiamaisiais instrumentais
--	---	---	--	---	--

kita.....

10. Apie tai, kokiomis muzikinės veiklos formomis užsiima moksleiviai, sužinojau: (pažymėkite ☐):

☐ iš žiniasklaidos	☐ iš mokytojų	☐ iš moksleivių
---	--------------------------------------	--

Kita.....

11. Kad būtų kuo daugiau muzikuojančių moksleivių, mokykla (pažymėkite ☐):

☐ bendradarbiauja su meno mokyklos bendruomene	☐ sudaro sąlygas derinti mokslą ir muzikinę veiklą	☐ skatina muzikuojančius moksleivius kitokiais būdais	☐ bendradarbiauja su tėvais
---	---	--	--

Kita.....

3. MUZIKUOJANČIŲ MOKSLEIVIŲ PROBLEMAS MOKYKLOJE, SIEKIANT GERŲ REZULTATŲ MOKSLE

12. Muzikuojančių moksleivių mokymasis sukelia problemų, nes: (pažymėkite □):			
Teiginys	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Jie užsiiminėja dviguba veikla: mokosi muzikos mokykloje ir bendrojo lavinimo mokykloje</i>	●	●	●
<i>Jie dažnai neturi laiko rengti namų darbus</i>	●	●	●
<i>Mokytojai jiems yra nuolaidesni</i>	●	●	●
<i>Jie dažnai praleidžia pamokas</i>	●	●	●
<i>Jie blaško nemuzikuojančių vaikų dėmesį pamokose</i>	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●

13. Muzikuojančios moksleivės sukelia šias problemas mokytojams: (pažymėkite □):			
Teiginys	sutinku	abejoju	nesutinku

<i>Jie praleidinėja pamokas</i>	●	●	●
<i>Reikalauja sau išskirtinio dėmesio iš mokytojų</i>	●	●	●
<i>Jie yra užsisvajoję</i>	●	●	●
<i>Jie ne visuomet atlieka namų darbus</i>	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●

14. Muzikuojantys moksleiviai mokosi: (pažymėkite ☐):

labai gerai   gerai   patenkinamai   blogai

15. Muzikuojantys moksleiviai bendrojo lavinimo mokykloje turi pakankamai galimybių derinti muzikinę veiklą ir mokymąsi? (pažymėkite ☐):

sutinku   abejoju   nesutinku

Kodėl? (savo nuomonę pagrįskite 2-3 argumentais)

.....
.
.....
.
.....
.

16. Ar Jūsų mokykloje yra mokinių, kurie pasiekia gerų rezultatų tiek ir muzikinėje veikloje, tiek ir moksle? (pažymėkite ☐):

sutinku   abejoju   nesutinku

4. SPECIALIOS PAGALBOS BŪTINUMS MUZIKUOJANTIEMS MOKSLEIVIAMS, SIEKIANČIEMS GERŲ REZULTATŲ MOKSLE

17. Muzikuojančių ir gerai besimokančių moksleivių skatinimui reikėtų taikyti: (pažymėkite ☐):

Teiginys   **sutinku**   **abejoju**   **nesutinku**

<i>Pagyrimą</i>	●	●	●
<i>Individualus mokymosi grafiką, kuris padėtų derinti mokymąsi muzikos mokykloje ir bendrojo lavinimo mokykloje</i>	●	●	●
<i>Patalpinti nuotrauką garbės lentoje</i>	●	●	●
<i>Viešai apdovanoti</i>	●	●	●

KITA.....

18. Mokykloje pasitaiko muzikuojančių moksleivių netinkamo elgesio faktų: (pažymėkite ☐):			
☐ retai	☐ dažnai	☐ labai dažnai	☐ nepasitaiko

19. Muzikuojantys moksleiviai elgiasi su bendraamžiais? (pažymėkite ☐):	20. Muzikuojantys moksleiviai elgiasi su mokytojais mokykloje? (pažymėkite ☐):
☐ labai gerai ☐ gerai ☐ patenkinamai ☐ blogai	☐ labai gerai ☐ gerai ☐ patenkinamai ☐ blogai

21. Su šių dalykų mokytojais muzikuojantys moksleiviai dažniausiai konfliktuoja: (pažymėkite ☐):			
	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Lietuvių k.</i>	●	●	●
<i>Matematikos</i>	●	●	●
<i>Kūno kultūros</i>	●	●	●

<i>Technologijų</i>	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●

22. Kokias drausmines priemones taikote blogai besimokantiems, muzikuojantiems moksleiviams: (pažymėkite □):

Teiginys	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Pranešate tėvams</i>	●	●	●
<i>Skiriate papildomas užduotis</i>	●	●	●
<i>Pasiūlote konsultaciją</i>	●	●	●
<i>Nebeleidžiate dalyvauti muzikinėje veikloje</i>	●	●	●
<i>Kita.....</i>			

23. Kokias drausminimo priemones taikote blogai besimokantiems moksleiviams, kurie neužsiima muzikine veikla? (pažymėkite □):

Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada
<i>Pastaba</i>	●	●	●	●
<i>Įspėjimas</i>	●	●	●	●
<i>Papeikimas</i>	●	●	●	●
<i>Pokalbis su moksleiviu</i>	●	●	●	●
<i>Pokalbis su tėvais</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

24. Ar galėtų muzikuojantys moksleiviai mokytis pagal individualų tvarkaraštį? (pažymėkite □):

25. Ar teigiamas mokytojų, klasės auklėtojų, tėvų požiūris į muzikinę veiklą turi reikšmės muzikuojančio moksleivio pažangumui? (pažymėkite □):

☐ taip ☐ ne ☐ abejoju Kodėl? (2-3 priežastys)	taip ne abejoju Kodėl? (2-3 priežastys)
---	--

<i>Tiksliausių dalykų mokytojai</i>	●	●	●	●
<i>Sportinių dalykų mokytojai</i>	●	●	●	●
<i>Kalbų mokytojai</i>	●	●	●	●
<i>Kita..... .....</i>	●	●	●	●

30. Muzikuojančio moksleivio pažangumo problemas gali padėti spręsti šios priemonės (pažymėkite □):

Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada
<i>Individualus tvarkaraštis</i>	●	●	●	●
<i>Papildomos konsultacijos</i>	●	●	●	●
<i>Teigiamas mokytojų požiūris</i>	●	●	●	●
<i>Tėvų palaikymas</i>	●	●	●	●
Kita				

31. Ar muzikuojančių moksleivių tėvai pritaria vaikų pasirinkimui, mokytis papildomai muzikos? (pažymėkite ☐):

pritaria

nepritaria

nežinau

32. Svarbu, kad tėvai skatintų moksleivius muzikuoti, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada

<i>Išsprendžiama popamokinio užimtumo problema</i>	●	●	●	●
<i>Išvengiama neigiamų įpročių (rūkymo, alkoholio, narkotikų vartojimo)</i>	●	●	●	●
<i>Kelia mokyklos prestižą</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●

33. Tėvai skatinami, kad vaikai derintų mokslą ir muziką: (pažymėkite □):				
Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada
<i>Kviečiami pokalbiui</i>	●	●	●	●
<i>Vedamos paskaitos</i>	●	●	●	●
<i>Rengiami seminarai</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●

34. Muzikuojantys moksleiviai mokykloje turi lygias galimybes su nemuzikuojančiais, siekti gerų rezultatų moksle? (pažymėkite □):	35. Mokyklų vadovams reikalingi ryšiai su muzikuojančių moksleivių mokytojais? (pažymėkite □):
☐ taip ☐ abejoju ☐ ne	☐ taip ☐ abejoju ☐ ne

36. Su muzikuojančių moksleivių mokytojais palaikyti ryšius taikomos tokios formos (pažymėkite □):				
Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada
<i>Kviečiam pokalbiui</i>	●	●	●	●
<i>Palaikomas ryšys</i>	●	●	●	●

<i>telefonu</i>				
<i>Siunčiami paklausimai</i>	●	●	●	●
<i>Kviečiame į pedagogų posėdį</i>	●	●	●	●
37. Mokyklos vadovas turėtų žinoti muzikuojančių moksleivių problemas? (pažymėkite ☐):		38. Mokykloje muzikuojančių moksleivių problemos yra specialiai svarstomos? (pažymėkite ☐):		
☐ taip ☐ abejoju ☐ ne		☐ taip ☐ ne		
39. Muzikuojantiems moksleiviams, norint sudaryti palankesnes sąlygas mokymuisi bendrojo lavinimo mokykloje, reikėtų taikyti šias formas: (pažymėkite ☐):				
Teiginys	labai dažnai	retkarčiais	labai retai	niekada
<i>Aptarti muzikuojančių moksleivių situaciją direkciniame susirinkime</i>	●	●	●	●
<i>Aptarti muzikuojančių moksleivių situaciją mokyklos bendruomenės susirinkime</i>	●	●	●	●
<i>Sudaryti muzikuojančių moksleivių klubą</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●
40.Ar svarbu, kad muzikuojančių moksleivių Jūsų mokykloje būtų kuo daugiau? (pažymėkite ☐):		41.Tai siekiu tokiais būdais: (nurodykite):		
☐ taip ☐ abejoju ☐ ne		.....		
42.Mokykloje yra siekiama „užauginti“ laureatus? (pažymėkite ☐):		43.Aš esu muzikuojantis? (nurodykite):		

☐ taip ☐ abejoju ☐ ne	☐ taip ☐ ne
44.Ar palaikytumėte tėvų iniciatyvą įkurti muzikuojančių moksleivių fondą mokykloje?(pažymėkite ☐):	45.Norėčiau dalyvauti seminare „Muzikuojančių moksleivių situacijos gerinimas, suteikiant lygias galimybes mokytis su nemuzikuojančiais moksleiviais”, nes: (pažymėkite ☐):
☐ taip ☐ abejoju ☐ ne	☐ sužinau naujienas ☐ ne

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba žymėkite ☐	
Amžius (įrašykite)	Man ..... metai (metų)
Lytis (pažymėkite ☐):	☐ vyras ☐ moteris
Jūs esate (pažymėkite ☐)	☐ mokyklos direktorius(ė) ☐ direktoriaus pavaduotojas(a)
Jūsų dėstomas dalykas? (įrašykite)	.....

Nuoširdžiai dėkojame

MUZIKUOJANČIO MOKSLEIVIO ANKETA

Mielas moksleivi, kviečiame bendradarbiauti, atliekant tyrimą apie muzikuojančių moksleivių mokymosi sąlygų optimizavimo situaciją bendrojo lavinimo mokyklose. Tyrimą vykdo - ŠU Magistrantūros, Edukologijos fakulteto studentė Snieguolė Petrulevičienė.

Anketa anoniminė, todėl tikimės nuoširdžių atsakymų. Dėkojame už Jūsų aktyvumą ir pagalbą, atliekant tyrimą.

1. Muzikos kryptys, kurių užsiėmimus Tu lankai:
(išvardink):

- .....
- .....
- .....

2. Muzikuojant Tau yra svarbiau: (pažymėkite ☐):

Teiginys	labai svarbu	svarbu	abejoju	nesvarbu
<i>Aukšti rezultatai muzikoje</i>	●	●	●	●
<i>Puikūs rezultatai moksle</i>	●	●	●	●
<i>Gerai rezultatai ir muzikoje, ir moksle</i>	●	●	●	●
<i>Emocinis, kūrybinis išprusimas</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●
.....				

3. Po pamokų, tu praleidi muzikuodamas valandų: (apibrauk):

1   2   3   4   5

4. Tu praleidi valandų ruošdamas pamokas: (apibrauk):

1   2   3   4   5

5 Tu, baigęs mokyklą, ketini muzikuoti toliau:

(pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 6 kl.)

ne

abejoju

6. Baigęs mokyklą Tu ketini toliau muzikuoti, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Noriu pažinti savo galimybes	●	●	●	●
Tapti profesionaliu muziku	●	●	●	●
Uždirbti pinigų	●	●	●	●
Noriu būtin dvasiškai ir emociškai stiprus	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●

7. Motyvai, kurie skatina Tave toliau mokytis, nes galėsi: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Įsigyti specialybę	●	●	●	●
Gauti gerai apmokamą darbą	●	●	●	●
Išvykti į užsienį	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●

8. Įvertink savo muzikinius gebėjimus ir įgūdžius (apibrauk):

1   2   3   4   5

10. Įvertink savo sugebėjimus mokymosi srityje (apibrauk):

1   2   3   4   5

9. Įvertink tėvų paramą Tavo muzikos pasiekimams? (apibrauk):

1   2   3   4   5

11. Įvertink tėvų įtaką Tavo mokymosi siekiuose (apibrauk):

1   2   3   4   5

12. Tavo rezultatai yra geresni: (pažymėkite □):

	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
--	------------------	---------	---------	-----------

Moksle	●	●	●	●
Muzikoje	●	●	●	●
Nei vienoje veikloje	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●
13. Tau geriausiai sekasi šie dalykai: (pažymėkite □):				
	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Kalbos	●	●	●	●
Menai	●	●	●	●
Tikslieji mokslai	●	●	●	●
Kūno kultūra	●	●	●	●
14. Šie dalykai Tau sekasi geriausiai, nes: (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Padeda mokytojai	●	●	●	●
Skatina tėvai	●	●	●	●
Esu gabus	●	●	●	●
Dalykas bus reikalingas studijuojant aukštojoje mokykloje	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●

15. Ar Tu žinai, koks yra Tavo bendras mokymosi vidurkis:

(pažymėkite □):

taip (jei taip, atsakykite į 16 kl.)

ne

abejoju

16. Tau svarbu koks yra Tavo mokymosi vidurkis, nes: (pažymėkite <input radio"="" type="checkbox>):</th> </tr> <tr> <th>Teiginys</th> <th>visiškai sutinku</th> <th>sutinku</th> <th>abejoju</th> <th>nesutinku</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Noriu siekti gerų rezultatų</td> <td><input type="/> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td>					☐	☐	☐
Noriu, kad būtų įvertintos pastangos	☐	☐	☐	☐			
Skatina tėvai	☐	☐	☐	☐			
Mano mokymosi rezultatais domisi muzikos mokytojai	☐	☐	☐	☐			
Svarbi draugų nuomonė	☐	☐	☐	☐			
Gerai rezultatai užtikrina karjerą	☐	☐	☐	☐			
Kita.....	☐	☐	☐	☐			

17. Tu mokaisi geriau: (pažymėkite <input radio"="" type="checkbox>):</th> </tr> <tr> <th>Teiginys</th> <th>visiškai sutinku</th> <th>sutinku</th> <th>abejoju</th> <th>nesutinku</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Prieš koncertus ir konkursus</td> <td><input type="/> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td>					☐	☐	☐
Po koncertų ir konkursų	☐	☐	☐	☐			
Kai yra kelios dienos išieginės	☐	☐	☐	☐			
Kai pasiseka konkursuose ar koncertuose	☐	☐	☐	☐			
Kita.....	☐	☐	☐	☐			

18. Muzika Tau trukdo mokytis:
 (pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 19 kl.)
 ne
 abejoju

19. Muzika Tau trukdo mokytis, nes: (pažymėkite [ ]):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Po užsiėmimų lieka mažai laiko mokymuisi</i>	●	●	●	●
<i>Lieka mažai laiko poilsiui</i>	●	●	●	●
<i>Lieka mažai laiko bendrauti su draugais</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojams neįdomūs muzikos pasiekimai</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai dėl muzikos nepagarbiai elgiasi su manimi</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai vertindami nėra objektyvūs</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

20. Muzika Tau netrukdo mokytis, nes (pažymėkite [ ]):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Muzikos dėka geriau</i>	●	●	●	●

<i>susikoncentruoju siekdamas tikslo</i>				
<i>Muzikuodamas įsigijau draugų</i>	●	●	●	●
<i>Išmokau geriau planuoti laiką</i>	●	●	●	●
<i>Muzika ugdo valią</i>	●	●	●	●
<i>Labiau gerbia bendraklasiai</i>	●	●	●	●
<i>Geriau vertina mokytojai</i>	●	●	●	●
21. Muzikuojantis moksleivis turi siekti gerų rezultatų visų dalykų mokymesi, nes: (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Turi būti visapusiškai išprusęs žmogus</i>	●	●	●	●
<i>Reikės tęsti mokslą aukštojoje mokykloje</i>	●	●	●	●
<i>Reikės pasirinkti specialybę</i>	●	●	●	●
<i>Mokslas garantuoja sėkmingą karjerą</i>	●	●	●	●
<i>Be mokslo sunku įsidarbinti</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●
22. Muzikuojantis moksleivis turi siekti gerų rezultatų muzikinėje veikloje, nes (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Muzika gali tapti</i>	●	●	●	●

<i>profesija</i>				
<i>Muzikantai susilaukia visuomenės pripažinimo</i>	●	●	●	●
<i>Muzikantais domisi žiniasklaida</i>	●	●	●	●
<i>Muzikai yra žinomi žmonės</i>	●	●	●	●
<i>Muzikai gali uždirbti daugiau pinigų</i>	●	●	●	●
<i>Muzikai gali išvykti į kitą šalį</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> •	●	●	●	●

23. Mokykla turėtų labiau remti Tavo muzikinius siekius

(pažymėkite ☐):

taip
ne
abejoju

24. Mokykloje Tavo muzikinius siekius turėtų paremti: (pažymėkite ☐):

	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Mokyklos vadovybė</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai</i>	●	●	●	●
<i>Draugai</i>	●	●	●	●
<i>Muzikos mokytojai</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

25. Tavo muzikinius siekius galima paremti tokiais būdais: (pažymėkite ☐):

<i>Teiginys</i>	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
-----------------	------------------	---------	---------	-----------

<i>Organizuoti papildomas konsultacijas moksle</i>	●	●	●	●
<i>Padėti suderinti mokymosi tvarkaraštį su muzikos užsiėmimų ir konkursų tvarkaraščiu</i>	●	●	●	●
<i>Bendrauti su tėvais</i>	●	●	●	●
<i>Bendraujant su muzikos mokytojais</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●
26. Mokykloje yra realios galimybės remti muzikuojančius moksleivius (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Mokyklos vadovybei rūpi muzikuojantys moksleiviai</i>	●	●	●	●
<i>Yra mokytojų, kurie palaiko muzikuojančius moksleivius</i>	●	●	●	●
<i>Klasės auklėtojas remia muzikuojančius moksleivius</i>	●	●	●	●
<i>Meno mokyklos mokytojai palaiko gerus santykius su mokykla</i>	●	●	●	●
<i>Moksleiviai palankūs muzikuojantiems draugams</i>	●	●	●	●

Kita.....	●	●	●	●
-------------------------	---	---	---	---

27. Konkursai ir koncertai neigiamai įtakoja muzikuojančių moksleivių mokymąsi bendrojo lavinimo mokykloje? (pažymėkite □):

taip (jei taip, atsakyk į 28 kl.)	ne (jei ne, atsakyk į 29 kl.)	abejoju
-----------------------------------	-------------------------------	---------

28. Konkursai ir koncertai turi neigiamos įtakos Tavo mokymuisi, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Prieš konkursus ar koncertus negalite galvoti apie mokymąsi</i>	●	●	●	●
<i>Visą energiją skiriate pasirengimui konkursams ir koncertams</i>	●	●	●	●
<i>Prieš konkursus ar koncertus nualina psichologinė įtampa</i>	●	●	●	●
<i>Slegia atsakomybė už būsimą rezultatą</i>	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●

29. Konkursai ir koncertai neturi įtakos Tavo mokymosi rezultatams, nes (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Iš anksto stengiuosi atlikti visas užduotis</i>	●	●	●	●

<i>Su mokytojais susitariu dėl individualaus atsiskaitymo</i>	●	●	●	●
<i>Draugai padeda atlikti užduotis</i>	●	●	●	●
<i>Muzikos mokytojas padeda išspręsti mokymosi problemas</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

30. Tu geriau mokaisi po konkursų ar koncertų:

(pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakyti į 31 kl.)

ne

abejoju

31. Tu mokaisi geriau po konkursų ar koncertų, nes pažymėkite ☑):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Nebėra psichologinės įtampos</i>	●	●	●	●
<i>Mažesnis užsiėmimų intensyvumas</i>	●	●	●	●
<i>Daugiau laiko galiu skirti mokymuisi</i>	●	●	●	●
<i>Turiu daugiau laiko bendrauti su draugais</i>	●	●	●	●
<i>Turiu daugiau laiko bendrauti su mokytojais</i>	●	●	●	●

32. Pasitaiko neigiamo požiūrio atvejų į muzikuojantį moksleivį: (pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakyti į 33 kl.)

ne

abejoju

33. Tu patyrei netinkamą elgesį mokykloje iš: pažymėkite [ ]:

	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Vadovų	●	●	●	●
Mokytojų	●	●	●	●
Bendraamžių	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●

34. Nurodyk (2-3) netinkamo elgesio atvejus, jei tokie buvo:

.....
.....
.....

35. Jeigu Tu būtum mokyklos direktoriumi, ką Tu darytum, norėdamas pagerinti muzikuojančių moksleivių mokymosi bendrojo lavinimo mokykloje situaciją:

.....
.....
.....

Tinkantį atsakymą įrašykite arba žymėkite ☐

--	--

Amžius (įrašykite)	Man ..... metai (metų)
Lytis (pažymėk □):	☐ berniukas ☐ mergaitė
Klasė (įrašykite)	Aš mokausi..... klasėje

Nuoširdžiai dėkojame

MUZIKUONČIO MOKSLEIVIO TĖVŲ ANKETA

Gerb. tėveliai, šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti muzikuojančių moksleivių mokymosi optimizavimo situaciją mokyklose.

Tyrimo tikslas – apibūdinti muzikuojančių moksleivių, kaip socialinės grupės specifiką.

Tyrimą vykdo – ŠU Magistrantūros, Edukologijos katedros studentė Snieguolė Petrulevičienė.

Anketa anoniminė, todėl tikimės nuoširdžių atsakymų. Dėkojame už Jūsų aktyvumą.

1. JUMS SVARBU, KAD JŪSŲ DUKTĖ (SŪNUS) MUZIKUOTŲ IR GERAI MOKYTŲSI BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOJE

1. Jūs skiriate dėmesio vaiko mokymuisi?

(pažymėkite ☐):

taip

ne

nežinau

2. Kodėl Jums svarbus vaiko mokymasis bendrojo lavinimo mokykloje? (pažymėkite [●]):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Suteikia išsilavinimą	●	●	●	●
Padedą lengviau įsitvirtinti gyvenime ir siekti karjeros	●	●	●	●
Mokslas įtakoja pragyvenimo lygį	●	●	●	●
Plečia kultūrinę akiratį	●	●	●	●
Kita.....	●	●	●	●
.....				

3. Ar Jums svarbu, kad vaikas muzikuotų?

(pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 4 kl.)	abejoju	ne
-------------------------------------	---------	----

4. Vaiko muzikavimas (dalyvavimas muzikinėje veikloje) Jums yra svarbus, nes (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Grūdina valią ir charakterį</i>	●	●	●	●
<i>Mokosi atkakliai siekti tikslo</i>	●	●	●	●
<i>Išmoksta susikaupti</i>	●	●	●	●
<i>Geriau panaudoja laisvalaikį</i>	●	●	●	●
<i>Rengia programėles</i>	●	●	●	●
<i>Ugdo kūrybiškumą</i>	●	●	●	●
<i>Ugdo fantaziją</i>	●	●	●	●
<i>Susiranda draugų</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●

5. Jūs norėtumėte, kad vaikas pasirinktų (pažymėkite □):

	labai norėčiau	norėčiau	abejoju	nenorėčiau
<i>Muziką</i>	●	●	●	●
<i>Mokslą</i>	●	●	●	●
<i>Mokslą ir muziką</i>	●	●	●	●

6 Jūsų duktė (sūnus) prieš koncertus ar konkursus iš anksto parengia pamokas? (pažymėkite □):

taip   abejoju   ne

7. Jūsų duktė (sūnus) prieš koncertus ar konkursus, pamokų rengimui skiria valandų: (apibraukite):

1   2   3   4   5

8. Jūs skatinate dukrą (sūnų) mokytis prieš svarbius konkursus ? (pažymėkite ☐):	9. Jūs norėtumėte, kad duktė (sūnus) taptų profesionaliu muziku? (pažymėkite ☐):
☐ taip ☐ abejoju ☐ ne Kodėl? (2-3 priežastys)	taip (jei taip, atsakykite į 10 kl.) ne (jei ne, atsakykite į 11 kl.) abejoju

10. Jūs norėtumėte, kad duktė (sūnus) taptų profesionaliu muziku, nes (pažymėkite ☐):				
	labai norėčiau	norėčiau	abejoju	nenorėčiau
<i>Uždirbtų daug pinigų</i>	●	●	●	●
<i>Būtų žinoma(as) šalyje ir užsienyje</i>	●	●	●	●
<i>Padarytų karjerą muzikos sferoje</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●
.....				
11. Jūs nenorėtumėte, kad duktė (sūnus) taptų profesionaliu muziku, nes (pažymėkite ☐):				
	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
Teiginys				
<i>Didelis emocinis išsekimas</i>	●	●	●	●
<i>Pastovi įtampa</i>	●	●	●	●
<i>Muzikai būna per daug jautrūs ir emocionalūs</i>	●	●	●	●
<i>Muzikai būna tik svajotojai</i>	●	●	●	●
<i>Muzika trukdo mokymuisi</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

.....				
-------	--	--	--	--

12. Norėtumėte, jog duktė (sūnus) profesinės karjeros siektų ne muzikos srityje, nes (pažymėkite □):				
Teiginys	labai norėčiau	norėčiau	abejoju	nenorėčiau
<i>Įsigytų aukštąjį išsilavinimą</i>	●	●	●	●
<i>Išmokytų kelias užsienio kalbas</i>	●	●	●	●
<i>Pasirinktų prestižines profesijas</i>	●	●	●	●
<i>Pasirinktų gerai apmokamą darbą</i>	●	●	●	●
<i>Įsidarbintų didelėje firmoje</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

2. DĖMESYS MOKYKLOJE MUZIKUOJANTIEMS MOKSLEIVIAMS

13. Mokyklos vadovai skiria pakankamai dėmesio muzikai: (pažymėkite ☐):				
taip (jei taip, atsakykite į 14 kl.) ne (jei ne, atsakykite į 15 kl.) abejoju				
14. Jūs manote, kad mokykloje pakankamai skiriama dėmesio muzikai, nes: (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku

<i>Muzikuojantiems moksleiviams sudaromas individualus tvarkaraštis</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai individualiai organizuoja konsultacijas mokymosi klausimais</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai organizuoja grupines konsultacijas</i>	●	●	●	●
<i>Nemuzikuoiantys moksleiviai jiems padeda</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●
15. Jūs manote, kad mokykloje nepakanka dėmesio muzikuojančioms moksleiviams: (pažymėkite □):				
Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Neatsižvelgiama į muzikuojančių užimtumą</i>	●	●	●	●
<i>Nesudaromos sąlygos dirbti individualiu grafiku</i>	●	●	●	●
<i>Mokytojai netoleruoja muzikuojančių moksleivių</i>	●	●	●	●
<i>Nemuzikuoiantys moksleiviai nemėgsta muzikuojančių</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

.....				
-------	--	--	--	--

16. Iš muzikuojančių moksleivių turi būti reikalaujama gerų rezultatų moksle: (pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 17 kl.)

ne

abejoju

17. Iš muzikuojančių moksleivių turi būti reikalaujama gerų mokslo rezultatų, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Moksleivis turi įgyti gerą išsilavinimą</i>	●	●	●	●
<i>Gali mokytis aukštojoje mokykloje</i>	●	●	●	●
<i>Gerai mokytis yra pareiga</i>	●	●	●	●
<i>Geras mokymasis – pagrindas gyvenime</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

18. Sprendžiant muzikuojančių moksleivių mokymosi problemas, reikalingas ryšys: mokykla – tėvai:

(pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 19 kl.)

ne

abejoju

19. Sprendžiant muzikuojančių moksleivių mokymosi problemas reikalingas ryšys: mokykla-tėvai, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Informacijai perduoti</i>	●	●	●	●
<i>Valdyti mokymąsi</i>	●	●	●	●
<i>Elgesio problemų valdymui</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●

20. Palaikote ryšį su dukros (sūnaus) muzikos mokytojais:

(pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 21 kl.)

ne

abejoju

21. Ryšį su dukros (sūnaus) muzikos mokytojais palaikau, nes: (pažymėkite □):

Teiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Padedą suderinti mokymosi ir muzikos užsiėmimų tvarkaraščius</i>	●	●	●	●
<i>Padedą išspręsti mokymosi problemas</i>	●	●	●	●
<i>Padedą suprasti vaiko pomėgius</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i> <i>.....</i>	●	●	●	●

22. Mokykla turėtų labiau skatinti muzikuojančius moksleivius: (pažymėkite ☐):

taip (jei taip, atsakykite į 23 kl.)
 ne
 abejoju

23. Mokykla turėtų labiau skatinti muzikuojančius moksleivius, nes: (pažymėkite [ ]):

Tiginys	visiškai sutinku	sutinku	abejoju	nesutinku
<i>Garsina mokyklą</i>	●	●	●	●
<i>Atkreipia žiniasklaidos dėmesį</i>	●	●	●	●
<i>Didina mokyklos prestižą visuomenėje</i>	●	●	●	●
<i>Kita.....</i>	●	●	●	●

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba žymėkite ☐

Amžius (įrašykite)	Man ..... metai (metų)
Lytis (pažymėk ☐):	☐ vyr. ☐ mot.
Šeimyninė padėtis:	☐ vedęs (ištekęjusi) ☐ našlys(ė) ☐ nevedęs (netekėjusi) ☐ išsiskyęs(usi)
Išsilavinimas:	☐ nebaigtas vidurinis ☐ vidurinis ☐ spec.vidurinis ☐ aukštesnysis ☐ aukštasis

Nuoširdžiai dėkojame

ANKETA PEDAGOGAMS

Gerbiami pedagogai, šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti muzikuojančių moksleivių mokymosi optimizavimo situaciją mokykloje. Tyrimo tikslas – apibūdinti muzikuojančių moksleivių, kaip socialinės grupės specifiką. Tyrimą vykdo - ŠU Magistrantūros, Edukologijos fakulteto studentė Snieguolė Petrulevičienė. Anketa anoniminė, todėl tikimės nuoširdžių atsakymų. Dėkojame už Jūsų aktyvumą ir pagalbą, atliekant tyrimą. Pažymėkite tinkamiausią atsakymo variantą + ženklu.

Eil. Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Abejoju	Nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Muzikuojantys moksleiviai - protiškai ir dvasiškai išsivystę, kūrybingi, jautrūs, nuoširdūs.					
2.	Muzikuojantys moksleiviai mokosi geriau prieš koncertus.					
3.	Sudaro daugiau problemų klasėje.					
4.	Ne visada kruopščiai atlieka namų darbus.					
5.	Yra labiau pasitikintys savimi.					
6.	Tikisi iš mokytojų išskirtinių ugdymo priemonių ir būdų.					
7.	Tikisi didesnės mokytojų pagalbos negu kiti mokiniai.					
8.	Turi daugiau pretenzijų mokytojams nei mokiniams (savo bendraamžiams).					
9.	Mokykla turi sudaryti sąlygas muzikuojantiems moksleiviams derinti mokslą ir muziką.					
10.	Mokytojai turi padėti aktyviai muzikuojančiam moksleiviui užpildyti po koncertų ar konkursų atsiradusias mokymosi spragas.					

11.	Gerų mokymosi rezultatų siekia išsireikalauti, nes savo pastangomis nepasiekia.					
12.	Muzikuojantiems moksleiviams turi būti taikomi vienodi reikalavimai su likusiais moksleiviais.					
13.	Dirbant su muzikuojančiais moksleiviais, mokytojams reikalingi specialūs darbo įgūdžiai ir metodai.					
14.	Mokykla padeda muzikuojantiems moksleiviams derinti mokslą ir muziką.					
15.	Geras klasės auklėtojo ir mokytojų požiūris į muziką, padeda išspręsti muzikuojančių moksleivių mokymosi problemas.					

16. Išsilavinimas   aukštasis   aukštasis neuniversitetinis   aukštesnysis

17. Lytis   vyr.   mot.

18. Jūsų amžius .....

19. Dėstomas dalykas.....

20. Pareigos.....

Nuoširdžiai dėkojame